

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jiří Urban

**Masmédia jako prostředek vzdělávání dětí na druhém stupni
základní školy**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Masmédia jako prostředek vzdělávání dětí na druhém stupni základní školy“ zpracoval samostatně a použil jen uvedenou literaturu a zdroje, které jsou obsaženy v seznamu literatury, jenž je součástí této bakalářské práce.

V Olomouci dne 19. 4. 2018

.....

Urban Jiří

Poděkování

Děkuji paní PaedDr. Aleně Jůvové, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce, poskytování cenných a podnětných rad, za její vstřícný přístup a trpělivost.

Poděkování patří také všem členům mé rodiny za morální podporu, pomoc a trpělivost, kterou mi poskytli v průběhu celého studia. Děkuji také učitelům a žákům ze základních škol v Kostelci na Hané, Tovačově a Čelechovicích na Hané za jejich zájem a ochotu účastnit se dotazníku v rámci mého průzkumu.

OBSAH

ÚVOD.....	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 MASMÉDIA.....	9
1.1 Pojem masmédia a masová komunikace.....	9
1.2 Charakteristika masmédií.....	10
1.3 Média a vývoj civilizace	11
1.4 Funkce médií	13
1.5 Druhy médií	15
1.5.1 Horká a chladná média	15
1.5.2 Klasická a elektronická média	16
1.6 ICT	17
1.6.1 ICT kompetence.....	17
1.7 ICT ve vzdělávání	18
1.7.1 ICT jako nástroj vzdělávání.....	18
1.7.2 ICT nástroj jako didaktický prostředek	19
1.7.3 Blended learning	21
1.7.4 Výhody a nevýhody výuky prostřednictvím ICT nástrojů	22
2 MASMÉDIA A ŽÁCI 2. STUPNĚ ZÁKLADNÍ ŠKOLY.....	24
2.2 Dítě.....	24
2.2 Akulturace a socializace jedince	24
2.3 Mediální výchova a gramotnost	25
2.4 Mediální výchova v RVP ZV.....	26
Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka	27
PRAKTICKÁ ČÁST	29
3 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	30
3.1 Charakteristika průzkumného šetření.....	30

3.2	Cíle průzkumného šetření	31
3.3	Výběr metody pro průzkumné šetření	32
3.4	Realizace průzkumu	32
3.5	Charakteristika průzkumného souboru	33
4	DESKRIPTIVNÍ ANALÝZA PRŮZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	34
	Shrnutí výsledků průzkumného šetření.....	52
	Závěr	54
	Seznam tabulek	55
	Seznam grafů	56
	Seznam zdrojů a odborné literatury	57
	Internetové zdroje	58

ÚVOD

Tato bakalářská práce se zaměřuje na téma masmédia jako prostředek vzdělávání dětí na druhém stupni základní školy. Téma jsem zvolil po úvodní konzultaci, kdy jsme se rozhodli nahlížet na média jako prostředek vzdělávání, nikoli pouze zdroj zábavy a způsob trávení volného času mládeže. Cílem této práce je zjistit, zda žáci staršího školního věku vnímají média jako prostředek vzdělávání.

Masmédia jsou v současné době velmi diskutovaným tématem, které není možné přehlížet. Je tedy nutné začlenit média do výchovně-vzdělávacího procesu a výuky, která povede žáky od útlého věku ke znalostem médií a práce s nimi. Více o tomto tématu uvedu v samotné práci, kde se budeme věnovat mediální výchově ve vzdělávání.

V úvodu teoretické části se zaměřím nejprve na masmédia, kde si řekneme, co jsou masmédia a masová komunikace. Jednotlivé pojmy budou objasněny za pomoci odborné literatury na dané téma.

V následující části uvedu několik funkcí masmédií a jejich funkci v našem životě. Zjistíme, že ne všechny funkce médií si uvědomujeme a přisuzujeme tento vliv právě médiím. Masmédia nabízí mnoho funkcí, jak působit na člověka. Masmédia mají hned několik funkcí, a to funkci informativní, vzdělávací, přesvědčovací, ale i zábavnou, která je v dnešní době hlavním způsobem trávení volného času nejen dospívajících jedinců.

Postupně si také masmédia rozdělíme podle způsobu přenosu informací. Existují tzv. klasická média a elektronická média. Mezi klasická patří například knihy a mezi elektronická můžeme zařadit televizi. Masmédia si dále rozdělíme podle jejich druhu na horká a chladná. Toto dělení se zabývá množstvím přenesených informací, které můžeme z médií čerpat.

Pozornost bych také rád věnoval novému trendu informačně komunikačním technologiím, které se v posledních letech výrazně rozšířily a podpořily tím Komenského princip názornosti. Například ve vzdělávacím procesu se žáci nejvíce učí právě vizuálně, a právě tímto mohou digitální technologie velice usnadnit žákům učení, jelikož mají možnost pomocí počítače a výukového programu vyzkoušet a aplikovat nabitě znalosti přímo v reálném čase.

Jelikož digitální média ve spojení s dítětem přitahují stále větší pozornost, je nutné se v této práci zaměřit také na výhody a nevýhody vzdělávání zprostředkovaného médií. Uvedeme tedy názory obou stran pedagogické veřejnosti, kde budou uvedeny kladné ohlasy na digitální technologie, ale i názory, které zpochybňují média jako prostředek vzdělávání.

V následující části práce bych se zaměřil přímo na vzdělávání, kde definuji pojem „dítě“. Jelikož se jedná o téma týkající se druhého stupně základní školy, tak je třeba definovat také pojem „pubescence“. V tomto smyslu navážu dále na akulturaci a socializace jedince do společnosti, kde také upozorním na vlivy médií v tomto období.

Ve spojení dítě, média a vzdělávání bych rád objasnil pojem „mediální výchova“ a „mediální gramotnost“. Tyto dva pojmy jsou přímo začleněny do školního vzdělávacího programu, který si přiblížíme a budeme se ním také zabývat. Mediální výchova představuje disciplínu, která má za úkol vybavit žáka takovými poznatky, aby dokázal pracovat a využít je k seberealizaci sebe sama.

Mediální gramotnost je výsledkem mediální výchovy a zahrnuje poznatky o fungování a práci s médií. Je nezbytnou součástí v dnešní moderní době, kdy nás média obklopují ve všech každodenních činnostech.

Teoretickou část bych poté ukončil příklady ze školního vzdělávacího programu, který uvádí přínosy průřezového tématu o mediální výchově ve vzdělávacím procesu žáků na základních školách, ale také bariéry, které znemožňují úplnou integraci digitálních technologií do vzdělávání a výuky.

V praktické části bakalářské práce se budu věnovat kvantitativnímu výzkumu s cílem zjistit, zda žáci druhého stupně základní školy vnímají a využívají masmédia jako prostředek vzdělávání. Průzkum bych chtěl realizovat formou dotazníkového šetření mezi staršími žáky základních škol. Mimo hlavní cíl si stanovím i dílčí cíle, které mi pomohou snáze dosáhnout cíle hlavního.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MASMÉDIA

V této kapitole vymežíme základní pojmy, stěžejní pro tuto práci. Těmito pojmy se rozumí pojem „masmédia“ a s nimi spojená „masová komunikace“. Pozornost dále věnujeme významu médií a vlivu na děti a mládež v každodenním životě a vzdělávání.

V kontextu dnešní doby jsou masmédia neodmyslitelnou součástí každodenního života všech věkových kategorií. V životě dětí a mládeže mají také velký podíl na socializačně–výchovném procesu. Stále větší mírou bývají aktivně zapojeny přímo do výchovně–vzdělávacího procesu a učení.

Masmédia zastupují významnou roli při komunikaci ve společnosti. Získávat poznatky ze společnosti znamená ve velké míře získávat poznatky z médií.

1.1 Pojem masmédia a masová komunikace

Pojem „masmédia“ patří k nejpoužívanějším pojmům současnosti. O médiích diskutují psychologové, sociologové, novináři i politici, přesto nelze pojem přesně definovat. V odborné literatuře existuje mnoho definic. Například pedagogický slovník definuje masová média jako „*Prostředky, jimiž se realizuje masová sociální komunikace, vymežována tím, že přenášené sdělení je přijímáno velkým, anonymním a heterogenním souborem adresátů a zpětná vazba od adresáta sdělení ke zdroji je zpožděná*“ (Průcha a kol., 2009, s. 149).

Pro přesnější vymezení pojmu masmédia lze termín rozdělit na „masu“ a „médiu“. Pojem „masa“ rozumí většina autorů jako mediální sdělení velkému počtu lidí (mase). Můžeme tedy říct, že „masa“ je „*výrazne mnohopočetné, demograficky disperzné sociálne teleso tvorené ľuďmi rozptýlenými v kultúrnom areáli / komunikačným priestore bez vzájemných užších vazeb, ktoré je substrátom / potenciálom tvorby kultury, verejnosti, verejnej mienky a publik takže je možné posobiť naň v časovom kontinuu*“ (Valček, 2011, s. 201).

Pojem „médiu“ je v nejširším slova smyslu „...vše, co něco zprostředkovává, co stojí mezi dvěma aktéry či aktérem a prostředím, tedy prostředník či zprostředkovatel“ (Ježek, 2014, s. 8). Mezi média v nejširším slova smyslu můžeme tedy zařadit řeč jako verbální komunikaci a řeč těla jako neverbální komunikaci.

Další důležité pojmy „masová komunikace“ a „masová média“, tyto dva pojmy nesmí být mylně zaměněné. Jak je uvádí Denis McQuail v knize Úvod do teorie masové komunikace *„proces masové komunikace není synonymem k masovým médiím (to jsou organizované postupy a technologie, které masovou komunikaci umožňují)“* (McQuail, 2007, s. 31).

1.2 Charakteristika masmédií

V současné době ovlivňují masmédia ve velké míře náš každodenní život. Masmédia se promítají do našeho světa formou novin, časopisů, filmů, rozhlasové nebo televizní vysílání a v neposlední řadě internet, který je v současné době největším médiem a nástrojem sociálním, kulturním, ekonomickým, ale i politickým.

Ve 20. století si moderní mediální společnost vyžádala značné sociální a kulturní proměny a masová média se tak stala významnými aktéry veřejného i soukromého života ve společnosti. Vedle rodiny, školy a přátel zaujala roli socializačního činitele, kterou nelze opomíjet. Masová média nás učí vnímat sebe sama stejně jako druhé. Dává nám možnost vytváření si názorů na veškeré dění nezávisle na vzdálenosti, čase nebo prostoru (Urban a kol., 2011, s. 47).

Zásadním způsobem se v průběhu posledních let změnil poměr přímé a nepřímé komunikace, respektive poměr přímých a zprostředkovaných osobních zkušeností výrazně posunul „zobáček vah“ ve prospěch moderních médií, tudíž zprostředkovaných prožitků pomocí masových médií. S tím souvisí i fakt, který uvádí ve své knize Jan Jiráček, že komunikace mezi podavatelem mediovaného sdělení a jeho příjemcem nemá přímý, bezprostřední a hmatatelný kontakt. Na druhou stranu příjemce na sdělení reaguje pokřikem na obrazovku, broukáním znělky z rozhlasu, sdílením receptu nebo dohadováním se o to, kdo bude číst noviny jako první. K podavateli se tyto ohlasy

dostávají zpětně opět ve zprostředkované formě – kritika knihy, filmu nebo dopisy od posluchačů rozhlasového vysílání (Jiráček, 2009, s. 41).

Výsledkem se dá říci, že mediovaná kultura byla, je a vždy bude spíše jednosměrnou formou komunikace, zaměřenou na deindividualizované „sociální skupiny“, které jsou definované společnými atributy – politickým postojem, životním stylem atp.

1.3 Média a vývoj civilizace

Když se zaměříme čistě na komunikaci, zjistíme, že se v přírodě nacházela ještě dávno před člověkem a řečí. Komunikací v přírodě se rozumí nejrůznější zvuky, pachy nebo postoje těla.

Samotný vývoj komunikace člověka probíhal, a stále probíhá, ve směru od kreseb a ikon, přes komunikaci řečí a následně písmem. Postupem času se komunikace stávala sofistikovanější a snižovala tak podíl komunikace bezprostřední.

V kontextu vývoje lidské komunikace rozpracoval Charles Popper (1997) teorii prvního, druhého a třetího světa, jenž ukazují vývoj médií užívaných ke komunikaci v lidské civilizaci.

- První etapa – za nosná média považujeme kresbu, kámen, hliněné tabulky, papyrus a papír. S touto etapou spojujeme také vývoj první řeči, včetně psané podoby.
- Druhá etapa – vyvolaná vynálezem knihtisku, veškeré dosavadní vědění lidstva převedeno do knih. Velký rozmach gramotnosti lidstva v českých zemích 19. století byl spojen s přístupností vědění a kultury každému. Kniha jako zprostředkovatel vědění způsobila nárůst fenoménu označovaného jako lidské zdroje. Důsledkem bylo osvícenství, racionalismus, technologický a technický vývoj a industrializace.
- Třetí etapa – významným milníkem se stal objev elektřiny a s tím související technologie jako telegraf, telefon, film, rozhlas nebo televize. Tato etapa bývá také spojována s obdobím páry a označuje technické a industriální období.

- Čtvrtá „současná“ etapa – média ve společnosti jsou spojována s nástupem počítače, internetu a masivním propojování médií za účelem digitalizace. Celý vývoj médií v této etapě neustále akceleruje, což představuje stále vyšší podíl zprostředkované reality médií a přenos lidského života a společnosti do médií (Sak, Mareš, 2007, s. 21–22).

Ve spojení s tímto dělením vývoje lidstva je nutné si uvědomit, jakým způsobem a jakou rychlostí se mění naše společnost. Lidstvo potřebovalo na inovaci médií a přesun mezi první a druhou etapou více než tisíc let, z druhé etapy na třetí zhruba století a z třetí etapy na čtvrtou pouze dvě desetiletí. Stupeň vývoje médií se přesto stále posouvá vpřed.

Autoři DeFleur a Ball-Rokeachová (1996) dělí vývoj komunikace do celkově pěti období (etap), z nichž každá zachovává část z etapy předcházející, jsou to:

1. epocha znamení a signálů – počátek v protohumánní fázi vývoje člověka
2. epocha mluvení a jazyka – období před 90-40 tisíci lety
3. epocha psaní – období cca před 5 tisíci lety
4. epocha tisku – začíná vynálezem knihtisku Gutenbergem v polovině 15. století
5. epocha masové komunikace – začátek kladou buďto na počátek 19. století „příchodem novin určených obyčejným lidem“, nebo na začátek 20. století „objevem a všeobecným rozšířením“ filmu. Později se rozšířila média jako rozhlas a televize (DeFleur, Ball-Rokeachová, 1996, s. 21).

1.4 Funkce médií

Média mají ve společnosti hned několik nezaměnitelných funkcí. Plní významné funkce v kontextu celé současné společnosti. Obecně jsou to funkce informativní, vzdělávací, přesvědčovací a v neposlední řadě funkce zábavní (Ježek, 2014, s. 21).

- Informativní funkce
 - Média nám přinášejí řadu informací z našeho okolí nebo celého světa. Informují nás o politice, ekonomice, kultuře ve světě nebo společenském životě. Součástí toho jsou i rozborů dané problematiky a tím možnost zaujmout postoj k dané problematice. Touto činností se zabývá žurnalistika.
- Vzdělávací funkce
 - Tato funkce opět souvisí s předáváním informací, ale ne pouze k informovanosti společnosti, ale k jejímu vzdělávání. Média jsou přímo a systematicky určena k podpoře vzdělávání. Realizuje se formou televizních pořadů (dokumentů), zájmově zaměřených časopisů a knih, webových stránek nebo rozhlasovými adaptací děl známých autorů.
- Přesvědčovací funkce
 - Tato funkce je zaměřena na potvrzení, upravení, tvorbu nebo vyvrácení postojů a názorů na různé, především politické a kulturní témata (politické volby). Dále je třeba zmínit reklamní a komerční využití médií. Nejpatrnějším znakem této funkce je umístění reklamních a propagačních spotů v televizním a rozhlasovém vysílání. Nejefektivnější přesvědčovací reklama je ta skrytá, jenž nepřiznává svou podstatu.

- Zábavní funkce
 - Média jsou trvale spojena s trávením volného času. Čtení novin „po práci“ nebo „přelouskat časák u kafečka“, večer se pak natáhnout k televizi a nechat se bavit některou epizodou soap opery¹ popřípadě stáhnout film z internetu. To vše je v dnešní moderní společnosti schválenou formou trávení volného času. Pro mladší ročníky je třeba zmínit různé počítačové hry a internetové kanály jako YouTube, Facebook, Instagram apod. Zábavní funkce je také spojena s funkcí vzdělávací, existuje mnoho druhů mediálních sdělení, které nabízejí vzdělávací obsahy nenásilnou a zábavnou formou, jedná se o tzv. infotainment (Ježek, 2014, s. 21).

DeFleur a kol., uvádí: *„Naše média přežijí jako systém, protože zajišťují pro společnost jako celek důležité funkce. To znamená, že mediální systém má pro společnost význam, který je považován za opravdu důležitý. Dokud naše média budou odpovídat potřebám považovaným za důležité, systém, který je uspokojuje, zůstane zachován“* (DeFleur, 1996, s. 136).

¹ Soap opera – z ang. Mýdlová opera – nekonečný seriál (autoři chrlí epizody jako mýdlové bubliny) zaměřený především na ženské publikum, který zaznamenává nepatrný dějový posun, jenž je zpravidla dramaticky zinscenován.

1.5 Druhy médií

Masová média slouží jako komunikační prvek pro distribuci sdělení směrem k velkému, rozmanitému a individuálně neurčenému publiku (Urban a kol., 2011, s. 48).

Ve spojitosti s rozdělením druhů médií se můžeme setkat s různými typologiemi. Nejčastěji však jsou dělena na média chladná a horká podle Marshalla McLuhana a na média klasická a elektronická podle formy přenosu informací.

Základním principem odlišení horkého média jako rozhlas nebo film od chladných jako telefon nebo televize je podle Marshalla McLuhana stav naplněnosti daty. Fotografie je „vysokodefiniční“ a karikatura je „nízkodefiniční“ (McLuhan, 2011, s. 36).

1.5.1 Horká a chladná média

Členění na horká a chladná média pochází od známého mediálního kritika Marshalla McLuhana, který tuto teorii vytvořil již v šedesátých letech minulého století. Média rozdělil do dvou kategorií podle definice stavu naplněnosti daty a informacemi, které působí na příjemce média. „*Horká média umožňují méně participace než chladná; přednáška nebo kniha vedou k nižší participaci než seminář nebo rozhovor*“ (McLuhan, 2011, s. 37). Toto dělení bývá nejčastěji uváděno v odborné literatuře.

Chladná média jsou zaměřena především na přenášení dat, přesto jich obsahují méně než horká média, jsou tedy „nízkodefiniční“ a je nutná velká míra participace příjemce (čtenáře, posluchače). Mezi chladná média můžeme zařadit televizi, telefon, seminář nebo rozhovor. Horká média na druhou stranu umožňují nižší míru participace, jsou ve svém sdělení obsahově bohatá. Příjemce horkého média je rychle a podmanivě vtažen do média. Příklady horkých médií jsou – film, přednáška, kniha nebo rozhlas.

Ve většině případů je velmi obtížné správně zařadit horké a chladné médium. Objektivně lze médium zařadit pouze po srovnání s jiným médiem např. televize a film. Televize se myslí sledování zpravodajského pořadu, kde se člověk musí soustředit na různé body v obraze, jelikož je vzhledem k množství dat „nízkodefiniční“ chladné. Oproti tomu film je „vysokodefiniční“ horké médium, které příjemce vtáhne do sebe množstvím dat a informací. Toto srovnání by se dalo přirovnat ke srovnání karikatury a fotografie, kterou uvádí McLuhan *„Fotografie je vizuálně vysokodefiniční. Karikatura je nízkodefiniční, prostě proto, že je v ní velmi málo vizuálních informací“* (McLuhan, 2011, s. 36).

1.5.2 Klasická a elektronická média

V odborné literatuře je možné se setkat také s pojmy tištěná a elektronická média. Zejména média elektronická (moderní) jsou v posledních desetiletích na vzestupu. Mezi elektronická média se řadí televize, rozhlas, CD a DVD nosiče, mobilní telefon a tím nejvýznamnějším internet.

Jako klasická, někdy také tištěná média, se poté uvádí noviny, časopisy a obecně knihtisk. Tisk jako takový je nejstarším médiem. Pro období tisku je převratné 15. století a Gutenbergův objev knihtisku.

Tisk se obvykle dělí podle periodicity, což představuje frekvenci, v jaké tiskovina vychází (deníky, týdeníky, měsíčníky, atd.). Další dělení tiskovin můžeme určit podle cílové skupiny čtenářů, například podle věku, druhu zájmu nebo odbornosti publikace.

V dnešní době je možné si klasické tištěné knihy, časopisy nebo noviny zakoupit i v elektronické podobě. V dnešní době jsou to právě elektronická média, která se stala nejvýznamnějším informačním a komunikačním médiem.

Elektronická moderní média dnes přebírají veškeré funkce všech ostatních médií, kdy je například možné, jak bylo uvedeno číst knihu elektronicky, sledovat televizi přes internet, být zapojen do diskuze s jinými lidmi pomocí internetu atp.

Internet zpřístupňuje možnost participace nezávisle na místě – emaily přijímám kdekoli, kde mám připojení k síti, a čase – vysílání internetové televize jde sledovat i týden zpětně.

1.6 ICT

Informační a komunikační technologie zkráceně ICT, česky také IKT, zahrnují veškeré prostředky užívané pro komunikaci a práci s informacemi. Pojem ICT se v dnešní době stále více spojuje s ICT kompetencemi, které představují dovednosti v oblasti médií a jejich využití.

Server zkusit.cz definuje ICT takto: „*ICT je zkratka oboru informačních a komunikačních technologií z anglického názvu Information and Communication Technologies. ICT vzniklo z IT, když mezi sebou začaly počítače a celé počítačové sítě komunikovat ve velkém*“ (Zkus IT o.s., 2007–2010).

1.6.1 ICT kompetence

Rozvoji kompetencí ICT se zabývá dokument Strategie digitální gramotnosti ČR 2015–2020. Cíle tohoto dokumentu nepřímo vycházejí z národního dokumentu zabývající se ICT vzděláváním na národní úrovni zvaném Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020.

Základní směry Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020:

- *nediskriminační přístup k digitálním vzdělávacím zdrojům,*
- *podmínky pro rozvoj digitální gramotnosti a informatického myšlení žáků,*
- *podmínky pro rozvoj digitální gramotnosti a informatického myšlení učitelů,*
- *budování a obnova digitální vzdělávací infrastruktury,*
- *inovační postupy, sledování, hodnocení a šíření jejich výsledků,*
- *systém podporující rozvoj škol v oblasti integrace digitálních technologií do výuky a do života školy,*
- *porozumění veřejnosti cílům a procesům integrace digitálních technologií do vzdělávání (MPSV, 2015)*

Pojem ICT kompetence se nezaměřuje pouze na informační technologie, ale na využití ICT v průřezu celého vzdělávacího procesu. ICT se ve vzdělávacím procesu týká nejen žáka, ale i učitelů, kteří musejí rozvíjet taktéž své ICT kompetence pro podporu výuky.

1.7 ICT ve vzdělávání

Využitím ICT ve vzdělávání se rozvíjí Komenského princip názornosti, který je znám již od roku 1658. Díky ICT je možné názornost posunout na novou úroveň. Princip názornosti je přímo spojen se schopností zobrazit nebo demonstrovat, a to díky na sebe navazujícím obrázkům ve formě kinofilmu nebo videa. Důležitou součástí vzdělávání se také stala možnost záznamu a reprodukce zvukové stopy formou nahrávek.

Obor zabývající se blíže těmito prostředky začleněnými do vzdělávacího procesu ve školách se nazývá didaktická technologie, jedná se o „vědní disciplínu o didaktických prostředcích, respektive o jejich optimálním využívání v zájmu úspěšné a účinné realizace výuky“ (Bohony, 2003, s. 8).

Využití ICT nástroje musí akceptovat a být v souladu s teorií učení. Je nutné, aby ICT dodržovalo zákonitosti učení a sloužilo pro podporu, rozvoj a vylepšení. ICT nemá sloužit jako náhrada za vyučujícího nebo plně nahradit komunikaci mezi učitelem a žákem.

1.7.1 ICT jako nástroj vzdělávání

ICT nástroje navazují na tradiční vyučovací stroje jako základní prostředky realizace učení. ICT oproti klasickým nástrojům jsou víceúčelové a žák nemusí nutně osvojit práci jednotlivě s každým nástrojem. V tomto směru je využívání vzdělávacích programů a výukových materiálů, jejichž zprostředkovatelem je ICT nástroj, je ve velké míře neměnná, analogická (Klement, 2017, s. 53).

ICT nástroj ve výuce může plnit tyto základní didaktické funkce:

- *Přenos a sdílení informací,*
- *Řízení procesů a činností,*
- *Sběr, uchování a zpracování dat,*
- *Zajišťování zpětné vazby (Jandová, 1996, s. 11).*

Tyto funkce mohou stejně tak zajistit i další nástroje ve výuce, avšak ICT nástroje nejsou vázané na místo nebo čas. Je tedy možné výuku provádět na jakémkoli místě, kde funkci učitele přebírá ICT nástroj neboli výukový program či materiál. Tato skutečnost pak dává žákům možnost seberealizace i mimo školní zařízení nebo za přítomnosti vychovatele.

1.7.2 ICT nástroj jako didaktický prostředek

V současné době můžeme pod pojmem didaktická technika najít v Pedagogickém slovníku následující definici: „*Souborné označení technických zařízení užívaných pro výukové účely. Didaktickou technikou se rozumí buď jen přístroje, nebo i jejich programy...*“ (Průcha a kol., 2009, s. 52).

Didaktické pomůcky se dají rozdělit do tří kategorií, které obsahují formu příjmu informací pomocí smyslů:

- **Auditivní** – zapojen pouze sluch, mají tedy stejný efekt jako výklad učitele, výhodou je zajištění souvislého tempa projevu, což může také být nevýhodou – omezují možnost pomalejšího či rychlejšího projevu
- **Vizuální** – do učebního procesu zapojují zrakové vjemy, slouží k upoutání pozornosti, vzbuzují zájem a motivují, zrakové vnímání je 10x rychlejší než sluchové, tím roste množství získaných informací
- **Audiovizuální** – kombinace výhod obou výše zmíněných forem

Při realizaci vyučovací hodiny je nutné zařadit do procesu správné didaktické pomůcky a prostředky, které vedou k efektivnímu vzdělávacímu procesu. ICT dokáže v rámci vyučovací hodiny svým potenciálem zaujmout žáky a předat jim informace mnohem efektivněji než klasická forma výuky.

Moderními didaktickými technikami máme v dnešní době namysli zejména film, televizi, video a počítač. Obvykle se moderní didaktickou technikou rozumí nejen technické zařízení, ale také látka, kterou přenášejí.

Nejvýznamnější audiovizuální pomůckou se rozumí výuková televize a video. Předpokládáme, že výukový televizní pořad přenáší audio-vizuální formou učivo daného předmětu, pro konkrétní skupinu adresátů (Skalková, 2007, s. 253).

Dosud se bohužel nepodařilo vytvořit koncepci výukové televize a prosadit ji jako samostatný žánr. Výukové televizní pořady bývají tedy zaměňovány s publicistickými, dokumentárními, vědeckopopulárními nebo dokonce zábavnými pořady (Maňák, 2003, s. 181).

Je nutné se seznámit se skutečností že: „*Funkce materiálních didaktických prostředků vyplývá ze skutečnosti, že člověk získává 80 % informací zrakem, 12 % informací sluchem, 5 % informací hmatem a 3 % ostatními smysly. V tradiční škole tyto skutečnosti nejsou respektovány a zapojení smyslů je následující: 12 % informací je získáváno zrakem, 80 % sluchem, 5 % hmatem a 3 % ostatními smysly. Jestliže tedy chceme měnit dané poměry, budeme muset pracovat v duchu starého čínského přísloví, které říká, že vidět znamená zapomenout, vidět a slyšet znamená znát, vidět, slyšet a dělat znamená umět. Nutnost předvádění tolika smyslům, kolika je jen možné, připomíná i J.A. Komenský ve svém zlatém pravidle didaktiky*“ (Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 337).

Jak je možné vidět v díle Školní didaktika od Zdeňka Kalhousa, tradiční škola tedy opravdu není natolik efektivní jako výuka realizována za podpory ICT prostředků. Je tedy nutné a nevyhnutelné začlenit ICT nástroje do škol pro zkvalitnění vzdělávacího procesu.

Další moderní didaktickou pomůckou ve vyučovacím procesu se u nás staly v roce 2000 interaktivní tabule. Jejich původ však sahá mnohem dále do minulosti, kde se jako jejich předchůdci dají nazývat promítací přístroje pro krátké filmy, projektory diapozitivů nebo promítání materiálů na připravených průhledných fóliích. „*Tato technika učitelům práci postupně usnadňovala a pro žáky/studenty činila výuku přitažlivější, názornější*

a pestřejší, přesto je však neustále stavěla do role diváka, pasivního uživatele, jehož aktivní zapojení do vyučování spočívalo nejvýše v popisu promítaných obrázků.“ (Szotkowski, 2013, s. 14).

Interaktivní tabule je tedy velká interaktivní plocha, ke které je připojen počítač a datový projektor. Další provedení interaktivní tabule je velkoplošná obrazovka s dotykovým senzorem. Projektor pak promítá obraz z počítače na povrch tabule. Tento povrch s obrazem je poté možné spravovat pouhým dotykem prstu nebo speciálním fixem, popřípadě ovládat přímo z počítače, který je součástí soustavy.

Pozitiva využití interaktivní tabule:

Zásadní výhodou se stává interaktivita, vizualizace a animace rozšiřující zásadu názornosti. Využití IT technologií zvyšuje stupeň pozornosti žáka. IT zefektivňuje diagnostiku znalostí žáků (doplňovačky atp.), usnadňuje prezentaci projektů, prezentací a domácích úkolů. Vhodné využití IT ve výuce pomáhá motivovat žáky v učení.

Negativa interaktivní tabule:

Nutnost přípravy učitele na dva způsoby výuky – klasickou a elektronickou. Dvojitá příprava je taktéž požadována od žáků. Dalším podstatným negativem je časová náročnost tvorby výukových materiálů a prezentací. Výuka pomocí IT bývá omezena světelnými podmínkami ve školním prostředí. V případě nadměrného užívání dochází k „zevšednění“ IT technologie a tím ztráty zájmu žáků o výuku.

1.7.3 Blended learning

Blended learning (smíšené studium) znamená, že výuka kombinuje on-line a prezenční (face-to-face) komponenty. Dříve to byla výuka kombinující to nejlepší z obou forem výuky, v dnešní době se ale takto označuje i výuka s minimální částí on-line obsahu.

Označuje se tedy takto například webová stránka nebo emailová korespondence žáka a učitele. Někteří autoři v dnešní době označují pojmem blended learning nejen výuku face-to-face spojenou s online komponenty, ale také spojení s vhodnou ICT technologií. Jako vhodné techniky pro kombinaci se nabízí například CD-ROM, interaktivní tabule, internet, email apod.

„Učitel nemůže zavírat oči před technikou, která má mnohá pozitiva, a měl by ji zapojit do výuky. Základním předpokladem však je, aby nedělala z žáků pasivní příjemce, ale naopak aktivně a kreativně pracující bytosti“ (Čapek, 2015, s. 193)

Blended learning právě ve spojení s kombinovaným, distančním studiem prokázal velmi bohaté uplatnění. Slouží tady jako prostředek pro dosažení vyšší efektivity vzdělávání, kde nejde pouze o získání znalostí, ale o nabytí dovedností a kompetencí popřípadě byli žáci/studenti motivováni k praktické činnosti.

V současné době je takový styl výuky hojně využíván i jako forma celoživotního vzdělávání a zvyšování kvalifikace zaměstnanců v různých, dnes i českých, firmách. Evaluace poté probíhá jako závěrečné prezenční zkoušení či obhajoba práce.

1.7.4 Výhody a nevýhody výuky prostřednictvím ICT nástrojů

Z předchozí kapitoly jasně vyplývá mnoho výhod k využití moderních ICT nástrojů ve výuce, avšak najdou se i případy, které v souvislosti se zaváděním ICT nástrojů do výuky mají odlišné postavení v souvislosti s učitelem

U pedagogické veřejnosti se vyskytují dva odlišné názory:

- *„U části učitelů zaznamenáváme nadšení z výuky podporované ICT nástroji. Tito učitelé usilují o rychlé zavádění informačních technologií do škol, což někdy vede i k názoru, že ICT nástroj (např. ve formě tabletu) by měl mít každý žák a to neustále“ (Neumajer, 2015).*
- *„Druhá skupina učitelů zase vychází z předpokladu, že ICT nástroje budou stále více potlačovat úlohu člověka v edukačním procesu, což může vést k narušení výchovy žáků“ (Klement, 2017, s. 63).*

Mezi výhody výuky prostřednictvím ICT nástrojů patří:

- Individuální tempo práce žáka, pokud pracuje s výukovým programem, žák si taktéž může volit i metodu vzdělávání
- Při výuce prostřednictvím ICT nevznikají stresové situace pro žáka jako při klasickém vyučování

- Práce s výukovým programem či elektronickým materiálem prostřednictvím ICT poskytuje okamžitou zpětnou vazbu nezávisle na průběhu a výsledky učení
- Samostatná práce s výukovým programem či elektronickým materiálem zajišťuje aktivitu a pozornost žáka, práce je také více motivující než slovo učitele, pozitivně působí grafická vizuální stránka výukového programu (Klement, 2017, s. 63-64).

Odpůrci výuky prostřednictvím ICT prostředků vidí v tomto typu výuky daleko více nedostatků než předností (Petlák, 2000, s. 16).

Mezi nevýhody výuky prostřednictvím ICT nástrojů patří:

- Podle nich není možné mluvit o individuálním tempu výuky, protože ne žák, ale výukový program svou podstatou rozhoduje o vyučovací metodě a tempu
- Žák může operovat pouze s předem připraveným výukovým programem nebo elektronickým materiálem, není proto možné cokoli vytvářet nebo měnit
- Negativně tito autoři hodnotí také aktivitu žáka, kdy se podle jejich názoru dá spíše mluvit o „pseudoaktivitě“ a „pseudosamostatnosti“. To celé souvisí s předchozím bodem, kdy žák plní jednotlivé kroky stanovené autorem programu

Při zamyšlení nad těmito výhodami a nevýhodami je patrné, že obě skupiny vycházejí z porovnání více hledisek (Petlák, 2000, s. 111). ICT nástroje tudíž nemůžeme prohlásit za náhradu učitele v plném rozsahu, ale zároveň je nemůžeme zcela ignorovat.

2 MASMÉDIA A ŽÁCI 2. STUPNĚ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

V této podkapitole se zaměříme na vztah masmédií a dětí, jakožto jedinců, jenž vyrůstají v dnešní mediální době. Nejdříve bych chtěl objasnit pojmy, které jsou s touto kapitolou spojeny. Mezi důležité pojmy zde patří – dítě (pubescent), akulturace a socializace, mediální výchova a gramotnost.

2.2 Dítě

V Pedagogickém slovníku nalezneme definici, že dítě je „*Lidský jedinec v životní fázi od narození do období adolescence*“ (Průcha a kol., 2009, s. 55–56). Tato definice však není pro nás dostačující. My se zaměříme na období druhého stupně základní školy, kdy je dítě v blíže specifikované části nazývané pubescence.

Pubescence je nejdramatičtější a biodromálně nejzajímavějším obdobím v lidském životě. V této životní etapě se odehrává pohlavní dospívání a celková tělesná proměna, což samo o sobě dělá jedince velice citlivého a psychicky nestálého. Dále se v této fázi utváří vlastní identita jedince, dochází k rozporu ve vztahu s rodiči, ale i vrstevníky. Na pubescenta jsou kladeny vysoké nároky spojené se začleněním do společnosti, volbou budoucího studijního oboru. To vše je na čtyři roky školní docházky druhého stupně základní školy velká zátěž. (Říčan, 2014 s. 169)

2.2 Akulturace a socializace jedince

Akulturace a socializace jsou si svou podstatou velice blízké pojmy, avšak každý se dá definovat jinak. Akulturací se rozumí přizpůsobení se jiné kultuře, než jakou má jedinec zvnitřnělou (Bednaříková 2008, s.), zatímco socializace je „...*celoživotní proces, v jehož průběhu si jedinec osvojuje specificky lidské formy chování a jednání, jazyk, poznatky, hodnoty, kulturu a začleňuje se tak do společnosti.*“ (Průcha a kol. 2009, s. 267).

Děti, jakožto mladé, zrající osobnosti jsou během tohoto procesu velice citlivé na veškeré stimuly vnějšího prostředí, masmédia jsou přesně tou hrozbou, ale i nástrojem úspěšné akulturace a socializace jedince ve společnosti. Masmédia se stávají institucí, která je schopná zastínit svým vlivem rodinu i školu. Média mohou být spojencem, ale také soupeřem v utváření myšlení a chování veřejnosti. Ohledně médií je třeba pěstovat kritický přístup k nim a seznamovat se s masovými médii a jejich funkcemi.

Na tyto potřeby reaguje mediální výchova, která je realizována formou školních i mimoškolních prostředků. Více o ní uvedu v samostatné kapitole.

2.3 Mediální výchova a gramotnost

„Mediální výchova je výchova, jejímž cílem je vybavit žáka tak, aby byl schopen jednak přežít v mediálním světě s minimem ztrát, jednak také vytěžit z možností, které mu média dávají, maximum užitku pro svůj osobní rozvoj“ (Šebesta, 1999, s. 124).

Výsledkem procesu mediální výchovy je mediální gramotnost, která zahrnuje schopnost porozumět masovým médiím, umět s nimi pracovat a prospěšně je využívat. Studium mediální výchovy se utváří nové kompetence, které vedou k osvojení kompetence „žít s médii“ – mediální gramotnost (Mičienka, 2007, s. 9).

„Mediální gramotnost zahrnuje poznatky:

- o fungování médií (vlivu vlastnictví, legislativě, výrobních postupech apod.),*
- o společenské roli médií (politické, kulturní, ovlivňující životní styl apod.), a to v současnosti i v historické perspektivě (jak vývoj samotných médií, tak sociální a kulturní dějiny s přihlédnutím k roli médií),*
- o hlavních mediálních produktech, jejich uspořádání a pravidelnosti (žánrové typy, zjednodušování, stereotypizace, předpojatost). Především se jedná o schopnost určit typ nabízených sdělení, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit jejich komunikační záměr, deklarovaný i skrytý (informovat, bavit, ovlivnit apod.), popřípadě je asociovat s jinými sděleními“ (Mičienka, Jiráček a kol., 2007, s. 9).*

K dosažení mediální gramotnosti přispívá právě mediální výchova ve školách. Jejím historicky prvním průkopníkem byl již Jan Ámos Komenský, který požadoval čerpat aktuální informace z novin. Rovněž se také pokusil o první výklad působení médií ve společnosti.

Mediální výchovu současné doby nejvíce posilil rozvoj televizního vysílání v 70. a 80. letech. Televizní vysílání zaznamenalo obrovskou míru komercializace. Na konci 80. století se vlivem politické situace odstartovala ekonomická globalizace, tím komercializace roste stále ve větší míře. Ve vysílání se stále častěji začalo objevovat násilí a velká míra sexuality, která bořila dosavadní tabu ve společnosti. Dalším významným milníkem byl rozvoj multimediální zábavy (počítačových her), která se podepsala na odcizení generací v rámci mezilidských vztahů. Společnost tím byla nucena zařadit mediální výchovu do výchovně-vzdělávacího procesu působícího na mladého člověka.

2.4 Mediální výchova v RVP ZV

Mediální výchova je zakomponována jako průřezové téma v Rámcově vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Předmět Mediální výchova nabízí elementární poznatky a dovednosti v oblasti komunikace a médií. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je nutné umět zpracovat veškeré podněty přicházející z okolí.

Mediální výchova má vybavit žáka tzv. mediální gramotností. Mediální gramotnost představuje „...soubor kompetencí nutných k identifikaci, pochopení, interpretaci, vytváření, komunikování a účelnému a bezpečnému užití digitálních technologií (jejich technických vlastností i obsahu) za účelem udržení či zlepšení své kvality života a kvality života svého okolí, tj. např. za účelem pracovní i osobní seberealizace, rozvoje svého potenciálu a udržení či zvýšení participace na společnosti (MŠMT, 2014, s. 7). Dále je to schopnost analyzovat podněty okolí, posoudit jejich věrohodnost a vyhodnotit záměr sdělení. Média představují úzkou vazbu člověka se vzdělávacím procesem, ale také se způsobem trávení volného času.

Mediální výchova má blízkou vazbu na mnoho aspektů lidské činnosti. V rámci vzdělávání je přímo spojena s oblastmi jako Člověk a společnost, Jazyk a jazyková komunikace, Informační a komunikační technologie, ale také Umění a kultura.

Přínos průřezového tématu k rozvoji osobnosti žáka

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností průřezové téma:

- *přispívá ke schopnosti úspěšně a samostatně se zapojit do mediální komunikace*
- *umožňuje rozvíjet schopnost analytického přístupu k mediálním obsahům a kritického odstupu od nich*
- *učí využívat potenciál médií jako zdroje informací, kvalitní zábavy i naplnění volného času*
- *umožňuje pochopení cílů a strategií vybraných mediálních obsahů*
- *vede k osvojení si základních principů vzniku významných mediálních obsahů (zejména zpravodajských)*
- *umožňuje získat představu o roli médií v klíčových společenských situacích a v demokratické společnosti vůbec (včetně právního kontextu)*
- *vytváří představu o roli médií v každodenním životě v regionu (v lokalitě)*
- *vede k rozeznávání platnosti a významu argumentů ve veřejné komunikaci*
- *rozvíjí komunikační schopnost, zvláště při veřejném vystupování a stylizaci psaného a mluveného textu*
- *přispívá k využívání vlastních schopností v týmové práci i v redakčním kolektivu*
- *Přispívá ke schopnosti přizpůsobit vlastní činnost potřebám a cílům týmu*

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma:

- *rozvíjí citlivost vůči stereotypům v obsahu médií i způsobu zpracování mediálních sdělení*
- *vede k uvědomování si hodnoty vlastního života (zvláště volného času) a odpovědnosti za jeho naplnění*
- *rozvíjí citlivost vůči předsudkům a zjednodušujícím soudům o společnosti (zejména o menšinách) i jednotlivci*
- *napomáhá k uvědomění si možnosti svobodného vyjádření vlastních postojů a odpovědnosti za způsob jeho formulování a prezentace (MŠMT, 2017, s. 140).*

I přesto, že mediální výchova má spoustu výhod při začlenění do vzdělávání, má také řadu důvodů, za kterých je její plné využití stále problematické pro většinu škol.

Bariéry integrace digitálních technologií do výuky je možné klasifikovat do tří skupin-bariér ze strany učitelů, bariér na úrovni školy a z vnějších faktorů. Pro účely této práce si uvedeme bariéry ze strany učitelů, které jsou nejbližším důvodem pro naše potřeby.

Na úrovni učitelů jsou uváděny tyto překážky:

- *Nedostatek času na vzdělání, na zkoumání nových technologií a jejich možností, na přípravu výuky a výukových materiálů.*
- *Nedostatečná znalost obsluhy digitálních technologií.*
- *Problémy při provázání digitálních technologií a učebních osnov ve školním vzdělávacím programu.*
- *Negativní postoj k začlenění digitálních technologií do výuky. Předchozí špatné zkušenosti s využitím technologií ve výuce. Obavy z digitálních technologií a nedostatek sebevědomí.*
- *Strach ze změn obecně, nedostatek motivace ke změnám zavedených pedagogických postupů a ke zlepšování svého pedagogického výkonu (MŠMT: Strategie digitálního vzdělávání ©2014).*

PRAKTICKÁ ČÁST

3 PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V praktické části bych rád navázal na problematiku, kterou jsem teoreticky vymezil v předchozí části mé bakalářské práce. Teoretická část, vypracována na základě odborně zaměřené literatury mi poskytla dostatečné informace o tématu, na jehož základu jsem poté realizoval dotazník na základních školách v devátých třídách v Kostelci na Hané, Tovačově a Čelechovicích na Hané.

3.1 Charakteristika průzkumného šetření

K realizaci praktické části použiji kvantitativní pedagogický výzkum, který je orientován na téma Masmédia jako prostředek vzdělávání dětí na druhém stupni základní školy.

Dle mého názoru je téma ohledně dětí a masmédií velmi diskutované ve spojitosti s vlivy masmédií na děti. Ve svém průzkumu se tedy nechci zaměřit pouze na negativní vlivy masmédií na děti, ale na vzdělávání dětí formou masmédií a práce s nimi. Dnešní mladá generace dětí přichází do kontaktu s médii již v útlém věku, a to v rodinném prostředí. Později jsou pak provázeny médii celou školní docházkou a pak i celým životem. Je tedy nutné říci, že masmédia představují důležitou součást výchovně-vzdělávacího procesu a stává se významným socializačním činitelem.

Jak jsem již dříve uvedl, průzkum byl realizován v devátých ročnících na vybraných základních školách v Kostelci na Hané, Tovačově a Čelechovicích na Hané. Všechny tyto školy jsou pro mne určitým způsobem blízké a bylo mi umožněno realizovat dotazník bez jakýchkoli obtíží.

Výběr kvantitativního pedagogického výzkumu se vzhledem k tomuto tématu zdál logický. Především díky jeho hlavním výhodám, kterými jsou rychlý sběr dat a vyhodnocení, nestrannost a univerzálnost užití pro velkou skupinu osob.

3.2 Cíle průzkumného šetření

Když vyslovíme masmédia, děti a vzdělávání, mnoho lidí začne ihned myslet na to, jak média a počítač poutá pozornost dětí, které se poté neučí. Stačí se podívat kolem sebe, kde potkáváme stále mladší děti s „chytrými“ telefony v ruce a sledující videa na YouTube nebo děti, jak hrají počítačové hry, které jim dávají zkreslenou představu o realitě. Právě to mne přivedlo na myšlenku mé bakalářské práce a zaměřil jsem se proto na masmédia jako prostředek vzdělávání dětí.

Hlavním cílem průzkumného šetření bylo zjistit, zda žáci druhého stupně základní školy vnímají a využívají masmédia jako prostředek vzdělávání. S tím souvisí také čas věnovaný masmédiím jako prostředku vzdělávání.

Dílčí cíle průzkumného šetření, kterých je celkem osm, jsem stanovil tak, abych díky nim snáze dosáhl hlavního cíle a zároveň souvisely s tématem jako takovým. Jednotlivé dílčí cíle pak mohou samotně představovat určitou zkoumanou část.

Mezi dílčí cíle patří:

- Zjistit jaké didaktické prostředky využívají žáci na druhém stupni základní školy ke vzdělávání.
- Zjistit jaké didaktické prostředky využívají ke vzdělávání žáci mimo školní zařízení.
- Zjistit, která média jsou nejčastěji využívána žáky pro vzdělávání na druhém stupni základní školy.
- Zjistit, jaké názory mají žáci na média, jako na prostředek vzdělávání ve školách.
- Zjistit, zda žáci považují sociální sítě za prostředek vzdělávání.
- Zjistit jaké základní počítačové programy (výukové programy) znají a využívají žáci na druhém stupni základní školy.
- Zjistit, zda žáci na druhém stupni základní školy považují zprávy zprostředkované médii za důvěryhodné.
- Zjistit, zda si žák druhého stupně základní školy uvědomuje roli médií ve svém životě.

3.3 Výběr metody pro průzkumné šetření

Pro realizovaný průzkum jsem vybral kvantitativně orientovaný pedagogický výzkum „*Vycházejí z přesvědčení, že existuje jedna objektivní realita, která není závislá na našich citech nebo přesvědčeních*“ (Chráška, 2007, s. 9). Průzkum jsem poté realizoval pomocí dotazníkové metody. „*Samotný dotazník je soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba (respondent) odpovídá písemně*“ (Chráška 2007, s. 163). Důležitá pro mne byla anonymita respondentů za účelem získání objektivních dat a jejich vysokou vypovídající hodnotu. Dotazník je v kvantitativním výzkumu velice užívanou metodou spojovanou především s jeho „*zdánlivě lehkou konstrukcí*“ (Chráška 2007, s. 164).

V úvodu dotazníku jsem použil pouze krátký text, abych předem neodradil respondenty od dotazníku a zabezpečil tak řádné vyplnění. Dotazník obsahoval třináct položek týkajících se zkoumané oblasti na téma masmédií jako prostředek vzdělávání. Zkoumaný soubor představovaly žáci staršího školního věku z vybraných základních škol, jimž byl také zhotoven dotazník na míru, který odpovídal svou náročností jejich věku a schopnostem.

V dotazníku bylo celkově 13 položek. Z těchto položek bylo 7 polouzavřených (nebo polootevřených) otázek. Zbýlých 6 položek bylo sestaveno za účelem měření postojů pomocí likertových škál s možnostmi „Ano“, „spíše ano“, „spíše ne“, „ne“ a neutrální odpovědi „nevím“

3.4 Realizace průzkumu

Pilotní verze dotazníku byla zadána na žákům devátých ročníků ze základní školy v Kostelci na Hané. Pilotní vzorek respondentů tvořilo 10 dětí, na kterých byla ověřena především srozumitelnost a schopnost odpovědět na položky v takovém čase, který by nijak zásadně nenarušil průběh jejich výuky. Během pilotního zadání jsem nezaznamenal žádné problémy s vyplněním nebo srozumitelností dotazníku.

Finální verze dotazníku viz příloha č. 1 byla předložena žákům v prvním týdnu měsíce dubna. Dotazník jsem po domluvě s ředitelem dané školy předal třídním učitelům a ti jej v hodinách, které uznali za vhodné, předložili dětem. Dotazník podle předchozí pilotní verze nenarušil výrazně časový plán výuky, jeho realizace se pohybovala mezi deseti až patnácti minutami.

Po vyplnění dotazníku žáky jsem byl kontaktován ředitelem, abych si výsledky vyzvednul na sekretariátě školy.

3.5 Charakteristika průzkumného souboru

Jako průzkumný soubor jsem zvolil žáky staršího školního věku základní školy. Pro získání relevantních dat byl dotazník zadán osmým a devátým ročníkům. Průzkumným souborem se tedy stali žáci staršího školního věku z vybraných základních škol z Kostelce na Hané, Tovačova a Čelechovic na Hané.

Vzhledem k tématu mé práce jsem nepovažoval za důležité dělit průzkumný soubor dle pohlaví dětí, ale ponechat pouze rozdělení podle tříd, které ponechám pouze jako informativní. Jednalo se spíše o informaci pro mou potřebu z hlediska počtu respondentů, kterým byl předložen dotazník za účelem této práce.

Průzkumný soubor byl tedy tvořen žáky osmých a devátých tříd, kde bylo rozdáno celkem 120 dotazníků, z nichž se vrátilo 106. Návratnost byla tedy 88,33 %. Ukázalo se, že některé položky dotazníku byly pro respondenty obtížnější. Správně vyplněných dotazníků bylo do průzkumu zařazeno 101 z původních 120, jedná se tedy o 84,17 %.

Hodnoceno bylo 101 dotazníků. Mezi respondenty byly v početní převaze žáci devátých tříd s počtem 61 žáků (60,4 %) a 40 žáků (39,6 %) z osmých tříd.

4 DESKRIPTIVNÍ ANALÝZA PRŮZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Nyní se dostáváme do samotného závěru mé práce, kde uvedu výsledky, grafy a tabulky zjištěné mnou realizovaným průzkumem na vybraných základních školách. Výsledky šetření jsou získaná a zpracovaná dotazníková data, pomocí nichž bylo dosaženo předem stanovených cílů. Tabulky četností jsou dále vizuálně zobrazeny pomocí výsečových či sloupcových diagramů pro lepší přehlednost.

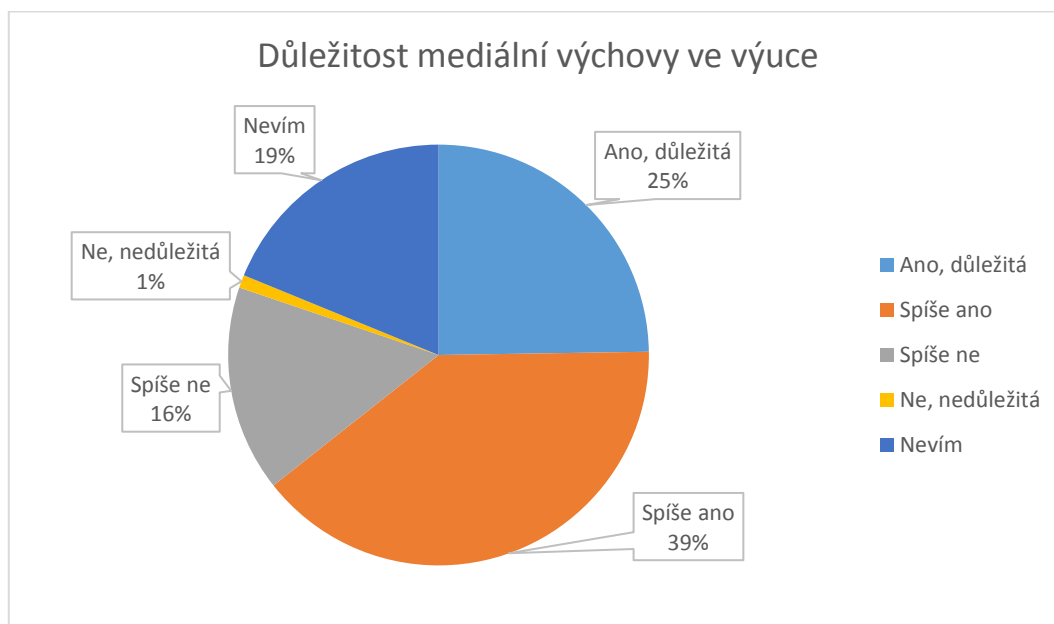
Položka č. 1 dotazníku – Důležitost mediální výchovy ve výuce.

V tabulce č. 1 a grafu č. 1 jsou zaneseny názory na důležitost výuky mediální výchovy pro žáky na druhém stupni základní školy z celkového počtu 101 respondentů.

Tabulka 1 – Důležitost mediální výchovy ve výuce.

Důležitost mediální výchovy ve výuce	Četnosti
Ano, důležitá	25
Spíše ano	40
Spíše ne	16
Ne, nedůležitá	1
Nevím	19
Σ	101

Graf 1 - Důležitost mediální výchovy ve výuce.

Na základě dotazníku jsme měli možnost zjistit, že 40 respondentů (39,6 %) je toho názoru, že výuka mediální výchovy na základních školách je spíše důležitá. Na druhém místě je pak patrný názor, že mediální výchova je důležitá, což reprezentuje výsledek 25 respondentů (19,8 %). Třetí nejpočetnější odpověď se stala odpověď „nevím“, v počtu 19 respondentů (18,81 %), 16 respondentů (15,84 %) pak volilo možnost „spíše ne“ a pouze v 1 případě (0,99 %) bylo uvedeno, že výuka mediální výchovy není důležitá.

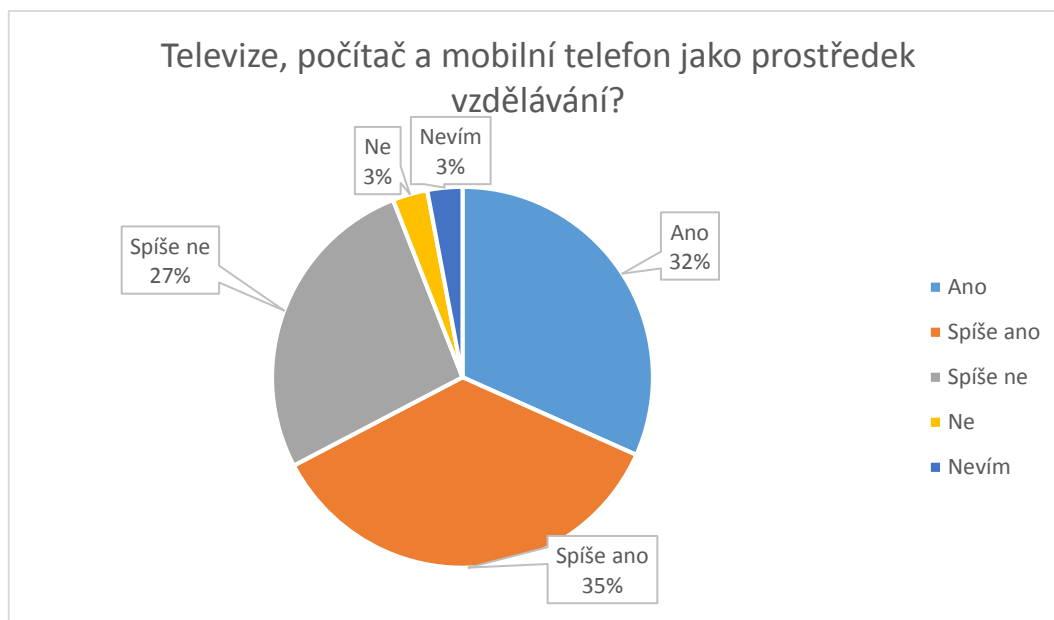
Položka č. 2 dotazníku – Televize, počítač a mobilní telefon jako prostředek vzdělávání.

V položce č. 2 jsou obsaženy názory na otázku, zda žáci považují televizi, počítač a mobilní telefon jako prostředek vzdělávání. Data jsou pro přehlednost zaneseny do tabulky č. 2 a následně zobrazena v grafu č. 2.

Tabulka 2 - Televize, počítač a mobilní telefon jako prostředek vzdělávání.

Televize, počítač a mobilní telefon jako prostředek vzdělávání?	Četnosti
Ano	32
Spíše ano	36
Spíše ne	27
Ne	3
Nevím	3
Σ	101

Graf 2 - Televize, počítač a mobilní telefon jako prostředek vzdělávání.

Výsledky šetření ukázaly, že 36 respondentů (35,64 %) zvolilo na otázku, zda považují televizi, počítač a mobilní telefon jako prostředek svého vzdělávání, odpověď „spíše ano“. Pomyslná druhá příčka patří odpovědi „ano“ s počtem 32 respondentů (31,68 %). Třetí nejčastější odpovědí bylo „spíše ne“ s počtem 27 respondentů (26,73 %). Nejméně časté odpovědi byly pak shodně „ne“ a „nevím“, každá s počtem 3 respondentů (2,97 %).

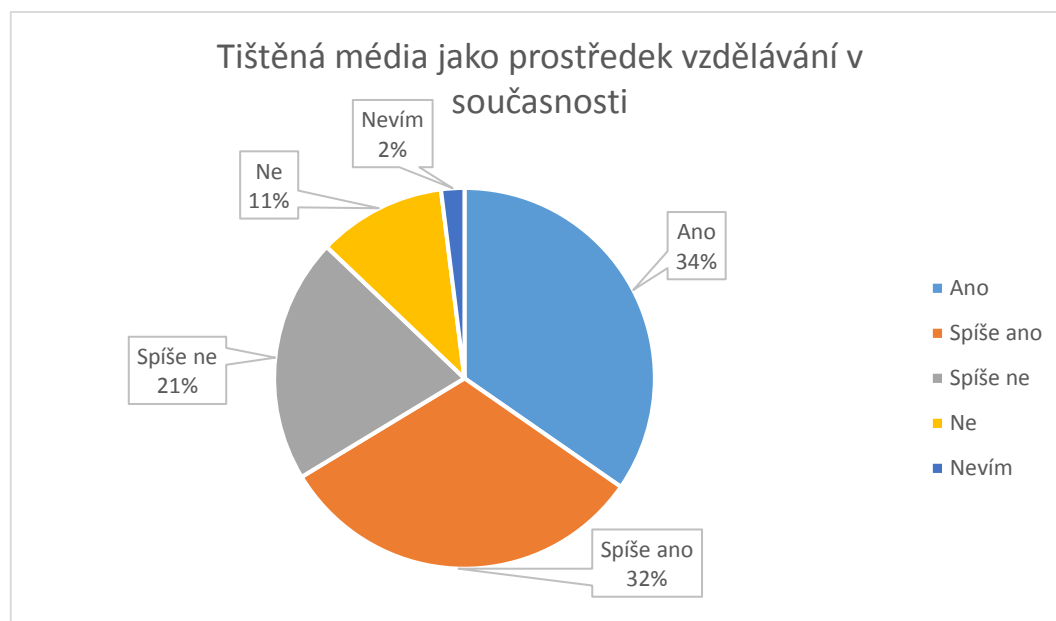
Položka č. 3 v dotazníku – Kniha, časopis a denní tisk jako prostředek vzdělávání v současnosti.

Třetí položka dotazníku se týkala vzdělávacích prostředků jako jsou knihy, časopisy nebo denní tisk v kontextu dnešní moderní „elektronické doby“. Tato otázka mne velice zajímala, názory respondentů jsou uvedeny v tabulce č. 3 a graficky znázorněny v grafu č. 3.

Tabulka 3 - Tištěná média jako prostředek vzdělávání v současnosti.

Tištěná média jako prostředek vzdělávání v současnosti	Četnosti
Ano	35
Spíše ano	32
Spíše ne	21
Ne	11
Nevím	2
Σ	101

Graf 3 - Tištěná média jako prostředek vzdělávání v současnosti.

Nejvíce respondentů 35 (34,65 %), „ano“ považuje tištěná média jako prostředek vzdělávání i v dnešní době. Téměř stejný počet 32 respondentů (31,68 %) zvolilo odpověď „spíše ano“. 21 respondentů (20,79 %) uvádí odpověď „spíše ne“ a 11 respondentů (10,89 %) je toho názoru, že tištěná média nejsou prostředkem vzdělání. Pouze 2 odpovědi respondentů (1,98 %) zněly „nevím“.

Položka č. 4 dotazníku – Média využívaná jako prostředek vzdělávání ve školách.

V této položce jsme měli možnost zjistit, jaká média využívají ve výuce děti na druhém stupni základní školy jako prostředek vzdělávání. Data získaná průzkumným šetřením založena na základě dotazníku od 101 respondentů, jsou obsažena v tabulce č. 4 a znázorněna v grafu č. 4. Celkově bylo zaznamenáno 223 odpovědí.

Tabulka 4 - Média jako prostředek vzdělávání ve školách.

Média jako prostředek vzdělávání ve školách	Četnosti
Televize	12
Počítač/notebook	53
Tablet	14
Noviny	6
Rádio/CD přehrávač	7
Video přehrávač DVD	8
Internet	70
Knihy/časopisy	53
Σ	223

Graf 4 - Média jako prostředek vzdělávání ve školách.

Podle následujících dat vycházejících z průzkumného šetření můžeme říci, že nejvíce rozšířeným médiem pro vzdělávání ve školách se stal s počtem 70 respondentů (31,39 %) Internet. Druhé místo v četnosti zaujímá se stejným počtem respondentů 53 (23,77 %) Počítač/notebook a Knihy/časopisy. Třetí místo obsadil s 14 odpověďmi (6,28 %) Tablet, možnost „televize“ v dotazníku uvedlo 12 respondentů (5,38 %) a „videopřehrávač DVD“ uvedlo 8 respondentů (3,59 %). Nejméně využívanými médii jsou Rádio/CD přehrávač 7 (3,14 %) a Noviny označilo pouze 6 respondentů (2,69 %).

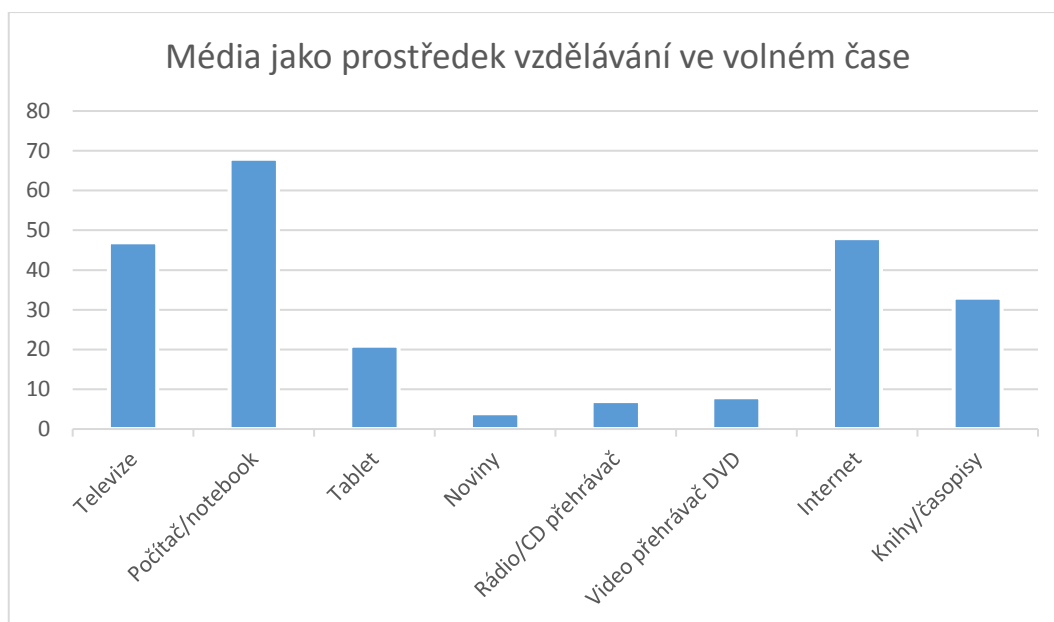
Položka č. 5 dotazníku – Média využívaná jako prostředek vzdělávání ve volném čase.

Tato položka se zaměřuje na využívání médií ke vzdělávání ve volném čase. Jedná se například o domácí přípravu na výuky nebo realizaci domácích úkolů. Celkově bylo zaznamenáno 236 odpovědí na tuto položku. Data získaná od respondentů jsem zavedl do tabulky č. 5 a názorně zobrazil v grafu č. 5.

Tabulka 5 - Média jako prostředek vzdělávání ve volném čase.

Média jako prostředek vzdělávání ve volném čase	Četnosti
Televize	47
Počítač/notebook	68
Tablet	21
Noviny	4
Rádio/CD přehrávač	7
Video přehrávač DVD	8
Internet	48
Knihy/časopisy	33
Σ	236

Graf 5 - Média jako prostředek vzdělávání ve volném čase.

Nejrozšířenějším médiem pro vzdělávání ve volném čase je podle výsledků Počítač/notebook s 68 počty respondentů (28,81 %). Dále jsou téměř shodně odpovědi „Internet“ 48 (20,34 %) a „televize“ s 47 četnostmi (19,92 %). Čtvrté místo obsadily knihy a časopisy jako média, ty volilo 33 respondentů (13,98 %). Tablet byl pak jako odpověď zvolen 21 respondenty (8,9 %). Nejméně vyhledávanými médii se pak ukázal video přehrávač DVD 8 (3,39 %), Rádio/CD přehrávač 7 (2,97 %) a Noviny, které volili pouze 4 respondenti (1,69 %).

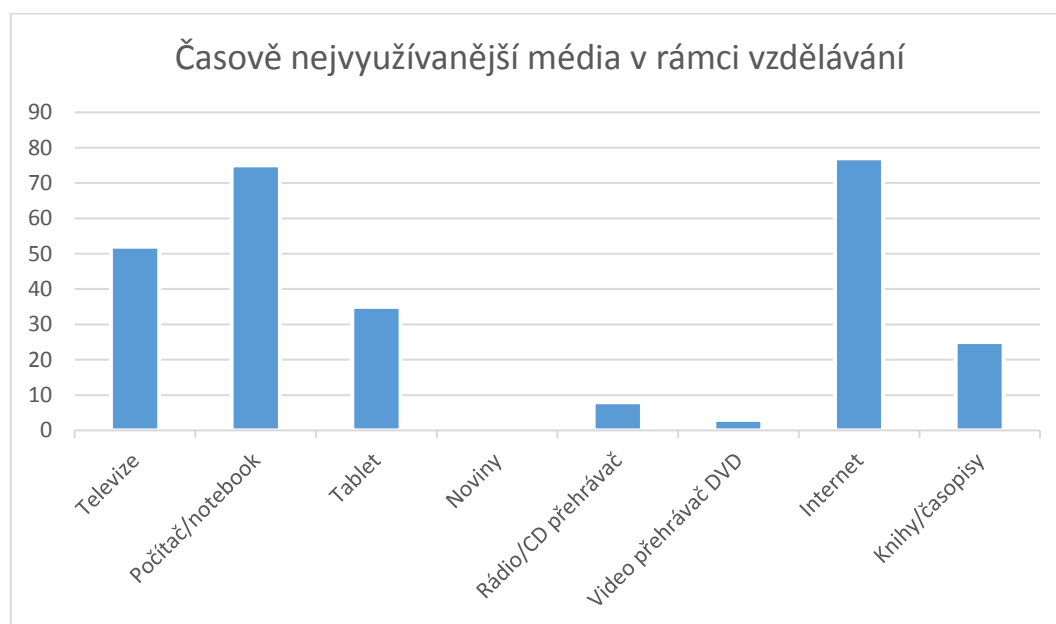
Položka č. 6 – Vybrat média, kterým respondent věnuje nejvíce času.

Tato položka se orientuje na média, kterým žák věnuje nejvíce času ve vzdělávání školním i volnočasovém. Respondenti v položce uvedli celkově 275 odpovědí. Získaná data jsem zavedl do tabulky č. 6 a zobrazil v grafu č. 6.

Tabulka 6 - Časově nejvyužívanější média v rámci vzdělávání

Časově nejvyužívanější média v rámci vzdělávání	Četnosti
Televize	52
Počítač/notebook	75
Tablet	35
Noviny	0
Rádio/CD přehrávač	8
Video přehrávač DVD	3
Internet	77
Knihy/časopisy	25
Σ	275

Graf 6 - Časově nejvyužívanější média v rámci vzdělávání.

Nejčastěji volená odpověď s počtem 77 (28 %) získala odpověď „Internet“. Druhé časově nejvyužívanější médium byl s 75 respondenty (27,27 %) Počítač/notebook. 52 respondentů (18,91 %) označilo odpověď „televize“. Čtvrté místo podle četnosti obsadila odpověď „tablet“ s 35 respondenty (12,73 %). Následující místo „knihy/časopisy“ volilo 25 respondentů (9,09%). Poslední příčky tabulky četností patří odpovědím „Rádio/CD přehrávač“ 8 (2,91 %) a 3 (1,09 %) odpovědi „Video přehrávač DVD“. Odpověď „noviny“ v této položce nezískaly žádný počet respondentů, tudíž 0.

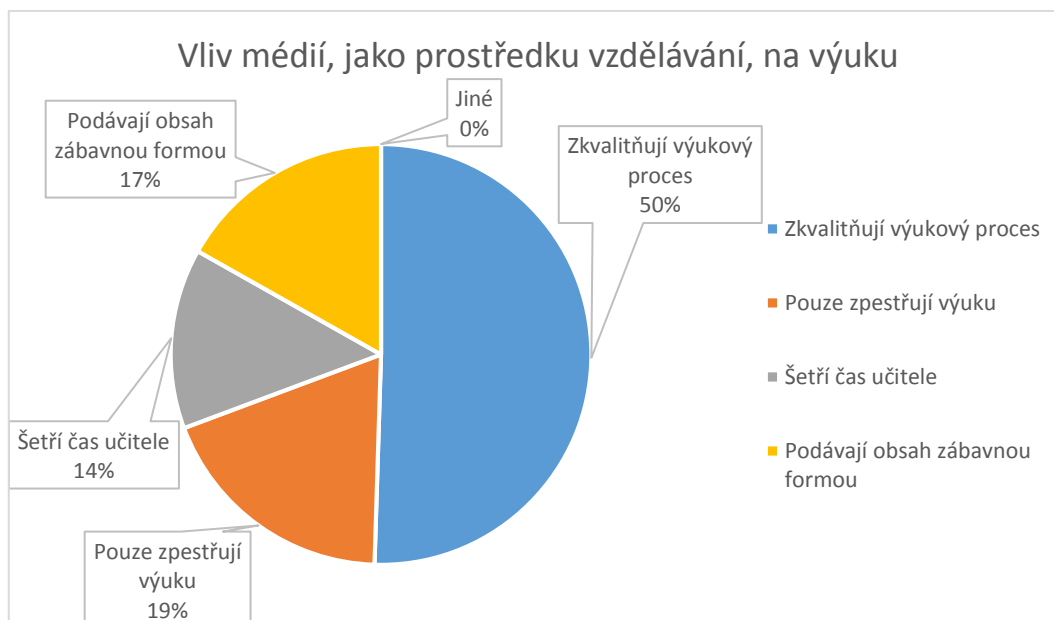
Položka č. 7 – Vliv médií jako prostředku vzdělávání na výuku.

Tato položka nám poskytne pohled na to, jak respondenti jako žáci na základní škole vnímají výuku zprostředkovanou médii. Data jsem zavedl do tabulky č. 7 a zobrazil pomocí grafu č. 7.

Tabulka 7 - Vliv médií jako prostředku vzdělávání na výuku.

Vliv médií jako prostředku vzdělávání na výuku	Četnosti
Zkvalitňují výukový proces	51
Pouze zpestřují výuku	19
Šetří čas učitele	14
Podávají obsah zábavnou formou	17
Jiné	0
Σ	101

Graf 7 - Vliv médií jako prostředku vzdělávání na výuku.

Nejvíce respondentů 51 (50,5 %) uvedlo, že největší vliv mají média na zkvalitnění výukového procesu. 19 respondentů (18,81 %) uvedlo, že média pouze zpestřují výuku a 17 (16,83 %) říká, že média podávají obsah výuky zábavnou formou. Pouze 14 respondentů (13,86 %) tvrdí, že šetří čas učitele. Odpověď „jiné“ nezvolil žádný respondent, tudíž 0 (0 %).

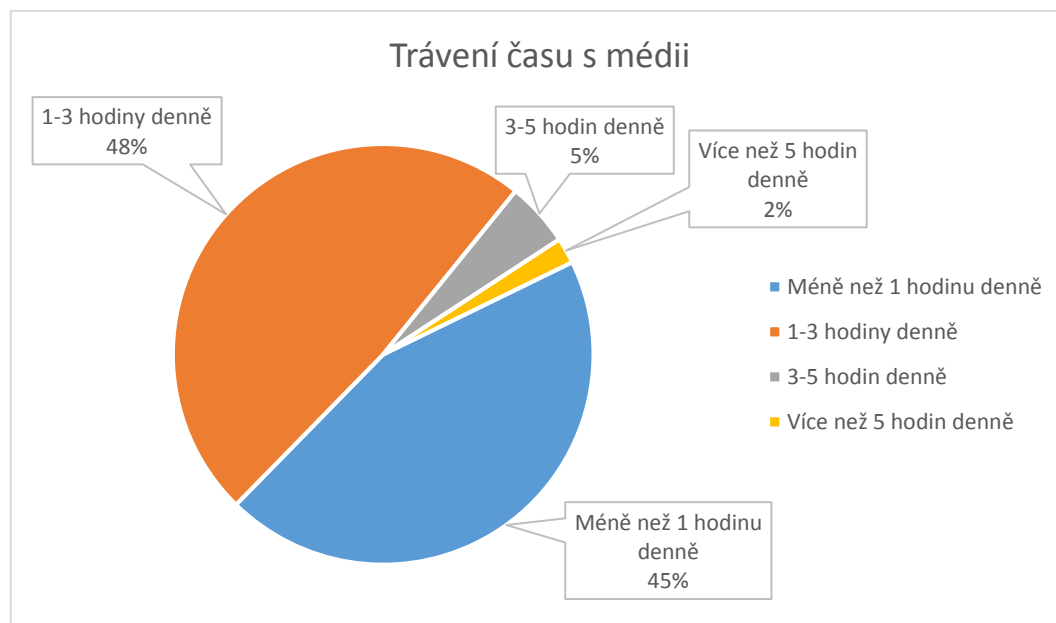
Položka č. 8 – Kolik času stráví respondent denně využíváním médií za účelem vzdělávání.

Tato položka byla respondentům položena za účelem zjistit, kolik hodin denně respondent tráví využitím médií za účelem vzdělávání. Výsledky jsem zanesl do tabulky č. 8 a znázornil v grafu č. 8.

Tabulka 8 - Trávení času s médii.

Trávení času s médii	Četnosti
Méně než 1 hodinu	45
1–3 hodiny denně	49
3-5 hodin denně	5
5 a více hodin denně	2
Jiné	0
Σ	101

Graf 8 - Trávení času s médii.

Podle získaných dat nejvíce respondentů 49 (48,51 %) tráví denně 1-3 hodiny využíváním médií ke vzdělávání. 45 respondentů (44,55 %) méně než hodinu denně a 5 respondentů (4,95 %) tráví médii 3-5 hodin denně. V závěru tabulky 2 respondenti ze 101 zkoumaných osob tráví více než 5 hodin denně využíváním médií ke vzdělávání.

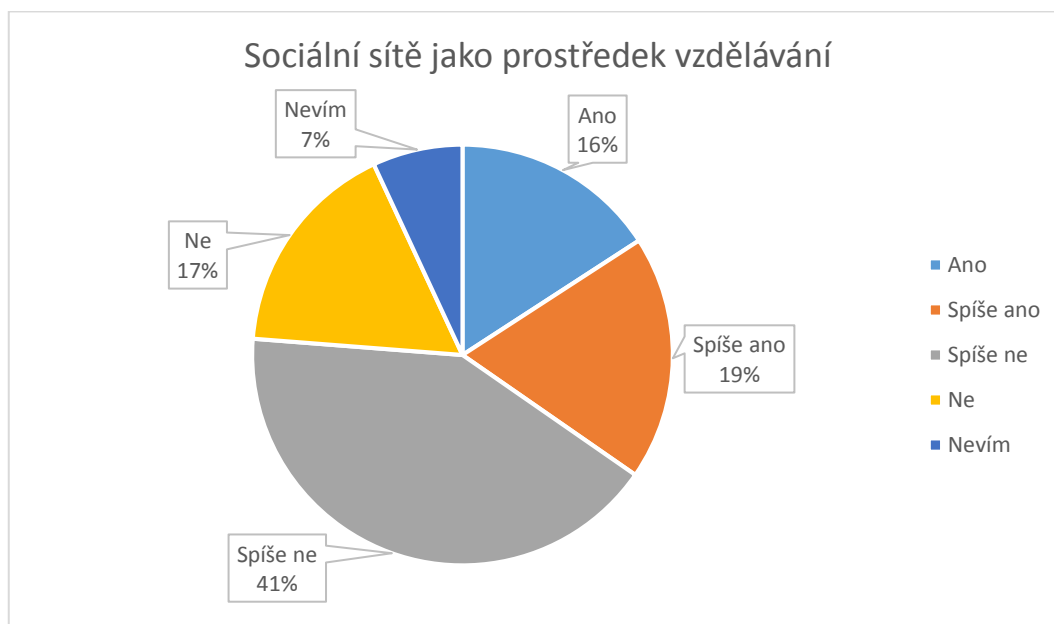
Položka č. 9 – Sociální sítě jako prostředek vzdělávání

Položka 9 zjišťuje názory respondentů, zda považují sociální sítě jako prostředek ve vzdělávání. Výsledky jsou zavedeny do tabulky č. 9 a vizuálně zobrazeny v grafu č. 9.

Tabulka 9 - Sociální sítě jako prostředek vzdělávání.

Sociální sítě jako prostředek vzdělávání	Četnosti
Ano	16
Spíše ano	19
Spíše ne	42
Ne	17
Nevím	7
Σ	101

Graf 9 - Sociální síť jako prostředek vzdělávání.

Na tuto položku 42 respondentů (41,56 %) volilo odpověď „spíše ne“. 19 respondentů (18,81 %) pak odpověď „spíše ano“. Téměř vyrovnané byly protichůdné názory, že sociální síť nejsou prostředek vzdělávání 17 (16,83 %) a sociální síť jsou prostředek vzdělávání 16 (15,84 %). Poslední možnost „nevím“ zvolilo 7 respondentů (6,93 %).

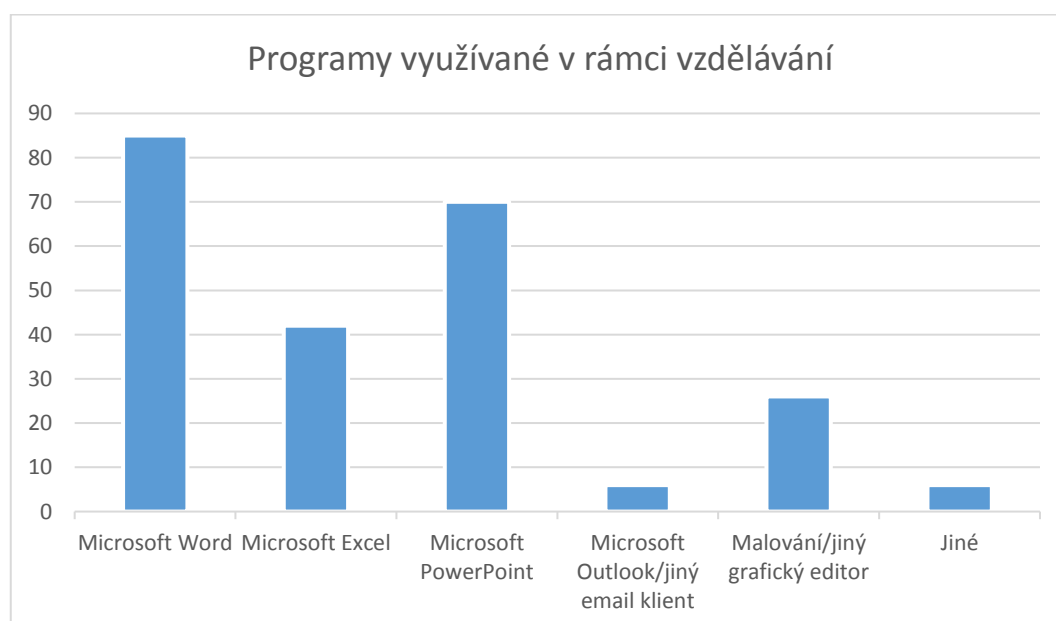
Položka č. 10 – Počítačové a výukové programy využívané v rámci vzdělávání.

Položka číslo 10 se zabývá využitím počítačových programů využívaných ve vzdělávání. Bylo zaznamenáno celkem 235 odpovědí. Data získaná průzkumným šetřením byla zavedena do tabulky č. 10 a vizuálně zobrazena v grafu č. 10.

Tabulka 10 - Programy využívané v rámci vzdělávání.

Programy využívané v rámci vzdělávání	Četnosti
Microsoft Word	85
Microsoft Excel	42
Microsoft PowerPoint	70
Microsoft Outlook /jiný email klient	6
Malování /jiný grafický editor	26
Jiné	6
Σ	235

Graf 10 - Programy využívané v rámci vzdělávání.

Podle výsledků dotazníku byl „Microsoft Word“ nejvíce volenou odpovědí s celkovým počtem 85 (36,17 %). Druhým podle četností byl „Microsoft PowerPoint“ se 70 (29,79 %) odpověďmi. Třetí místo obsadila odpověď „Microsoft Excel“ 42 (17,87 %). Možnost „Malování/jiný grafický editor“ získala v počtu 26 respondentů (11,06 %). V úplném závěru tabulky četností uvedli respondenti v počtu 6 (2,55 %) Microsoft Outlook a jiné email klienty a ve stejném počtu 6 respondentů (2,55 %) odpověď „jiné“. Jako odpověď „jiné“ bylo připsáno celkově 5 četností vektorovému grafickému programu Zoner Callisto a 1 programu Adobe Photoshop.

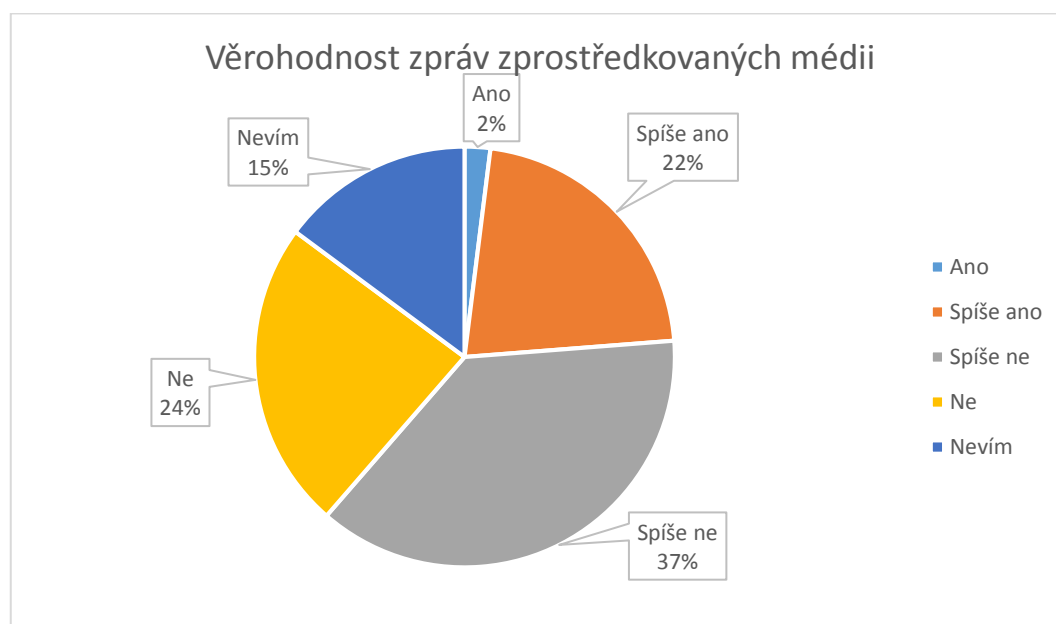
Položka č. 11 – Pravdivost zpráv zprostředkovaných médii.

Tato položka byla koncipována tak, aby objasnila věrohodnost zpráv zprostředkovaných médii pohledem žáka druhého stupně základní školy. Výsledky šetření byly zavedeny do tabulky č. 11 a grafu č. 11.

Tabulka 11 - Věrohodnost zpráv zprostředkovaných médii.

Věrohodnost zpráv zprostředkovaných médii	Četnosti
Ano, jsou pravdivá	2
Spíše ano	22
Spíše ne	38
Ne, nejsou pravdivá	24
Nevím	15
Σ	101

Graf 11 - Věrohodnost zpráv zprostředkovaných médii.

Nejvíce respondentů je toho názoru, že zprávy zprostředkované médii spíše nejsou věrohodné 38 (37,62 %). Odpověď, že nejsou věrohodné získala 24 respondentů (23,76 %), „spíše ano“ volilo 22 respondentů (21,78 %). Možnost „nevím“ volilo 15 respondentů (14,85 %) a pouze 2 respondenti (1,98 %) uvedli, že zprávy zprostředkované médii jsou věrohodné a pravdivé.

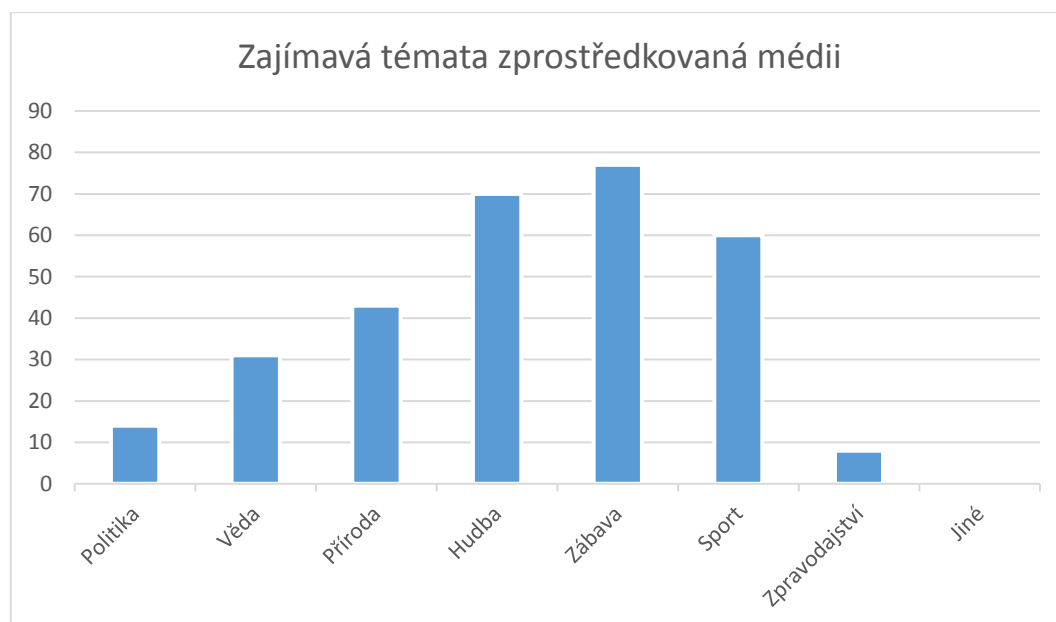
Položka č. 12 – Zajímavá témata zprostředkovaná médii

V této položce bylo úkolem respondentů zaškrtnout 3 témata zprostředkovaná médii, která nejvíce zaujmou žáky druhého stupně základních škol. Z počtu 101 respondentů bylo na tuto položku zaznamenáno celkově 303. Odpovědi respondentů byly zaneseny do tabulky č. 12 a vizuálně zobrazeny v grafu č. 12.

Tabulka 12 - Zajímavá témata zprostředkovaná médii.

Zajímavá témata zprostředkovaná médii	Četnosti
Politika	14
Věda	31
Příroda	43
Hudba	70
Zábava	77
Sport	60
Zpravodajství	8
Jiné	0
Σ	303

Graf 12 - Zajímavá témata zprostředkovaná médii.

Nejvyhledávanějším tématem zprostředkovaným médii je podle 77 respondentů (25,41 %) odpověď „zábava“. Na druhém místě s počtem 70 (23,1 %) odpověď „hudba“. Pomyslné třetí místo obsadila volba „sport“ s počtem 60 (19,8 %). Čtvrté místo podle četností patří možnosti „příroda“ 43 respondentů (14,19 %). Možnost „věda“ získala 31 respondentů (10,23 %), možnost „politika“ 14 (4,62 %) a „zpravodajství“ 8 respondentů (2,64 %). Možnost uvést jiné téma neuvedl žádný respondent, tudíž 0.

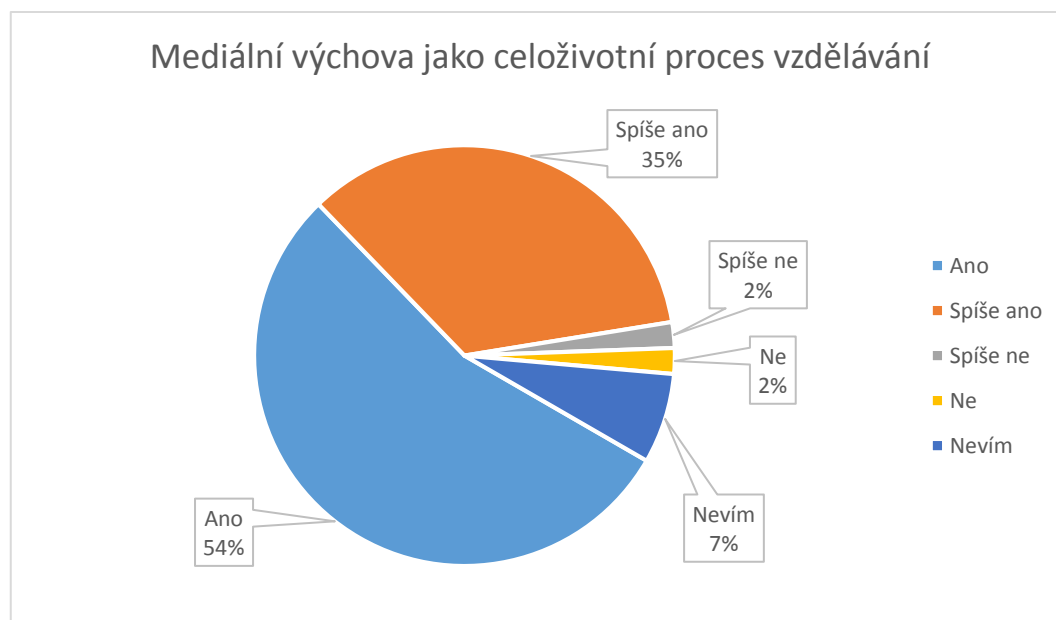
Položka č. 13 – Mediální výchova jako celoživotní proces vzdělávání.

V následující položce bylo úkolem respondentů označit jednu možnost jako odpověď na otázku, zda považují mediální výchovu jako celoživotní proces vzdělávání, který není ukončen školní docházkou. Získaná data byla zavedena do tabulky č. 13 a vizuálně zobrazeny v grafu č. 13.

Tabulka 13 - Mediální výchova jako celoživotní proces vzdělávání.

Mediální výchova jako celoživotní proces vzdělávání	Četnosti
Ano	55
Spíše ano	35
Spíše ne	2
Ne	2
Nevím	7
Σ	101

Graf 13 - Mediální výchova jako celoživotní proces vzdělávání.

Při pohledu na graf, je okamžitě vidět, že absolutní většina respondentů vnímá mediální výchovu jako celoživotní proces, celých 55 respondentů (54,46 %) označilo odpověď „ano“, následující kladnou odpověď „spíše ano“ volilo 35 respondentů (34,65 %). 7 respondentů (6,93 %) nezvolilo žádnou určitou odpověď a uvedlo tedy „nevím“. Na konci tabulky četností se stejným počtem 2 respondentů (1,98 %) lze nalézt odpovědi „spíše ne“ a „ne“.

Shrnutí výsledků průzkumného šetření a diskuze

Nyní si uvedeme stručné shrnutí výsledků, ke kterým jsme došli realizací dotazníků mezi staršími žáky druhého stupně základních škol v Kostelci na Hané, Tovačově a Čelechovicích na Hané.

Dotazníkem byli osloveni žáci staršího školního věku osmých a devátých tříd. Průzkumný soubor tedy tvořilo 101 zkoumaných osob.

Většina dotazovaných osob (64,36 %) považuje výuku mediální výuky za důležitou. Téměř jednoznačný kladný názor respondentů (89,11 %) jsme zaznamenali na položku dotazující se, zda mediální výchova provází člověka celým životem. Televizi, počítač a mobilní telefon za prostředek ve vzdělávání považuje 67,33 % respondentů. Tištěná média jako knihy, časopisy a noviny považuje za prostředek vzdělávání v současné době 66,34 % respondentů.

Nejvíce žáků na druhém stupni využívá ke vzdělávání ve školách Internet (31,39 %), počítač/notebook (23,77 %) a knihy/časopisy (23,77 %). Nejvyužívanějším médiem ve volném čase za účelem vzdělávání se stal počítač/notebook (28,81 %), Internet (20,34 %), televize (19,92 %) a knihy/časopisy (13,98 %). Nejčastěji využívaným médiem žáků na druhém stupni je Internet (28 %), počítač (27,27 %) a televize (18,91 %). Denně žáci stráví užíváním médií ke vzdělávání 1-3 hodiny (48,51 %) a méně než 1 hodinu (44,55 %).

Jako největší přínos médií do výuky žáci pocítují ve spojitosti se zkvalitněním výukového procesu (50,50 %). Sociální síť za prostředek vzdělávání nepovažuje 58,42 % dotázaných, ačkoli 34,65 % respondentů je za prostředek považuje.

Nejvyužívanějším programem ke vzdělávání patří Microsoft Word (36,17 %) a Microsoft PowerPoint (29,79 %). Zprávy a informace zprostředkované médii nepovažuje za pravdivé a důvěryhodné 61,39 % dotazovaných přesto, že 23,76 % respondentů pak těmto zprávám důvěřuje.

Tři nejzajímavější a nejsledovanější témata zprostředkovaná médii mezi žáky druhého stupně jsou „zábava“ (25,41 %), „hudba“ (23,1%) a „sport“ (19,8 %).

Závěr

Bakalářská práce je členěna podle obsahu na teoretickou část (1. a 2. kapitola) a část praktickou (3. a 4. kapitola) z nichž každá obsahuje podkapitoly rozšiřující toto téma.

V závěru práce bych rád rekapituloval výsledek práce a shrnul dosažené cíle, které jsem si stanovil v úvodu. V teoretické části jsem nastínil pojmy masmédia a masová komunikace, které jsem blíže definoval. Uvedl jsem také funkci masmédií ve společnosti a jejich druhy. V následující části, která byla věnována médiím ve vzdělávání jsem vymezil podstatu mediální výchovy a také strategii vzdělávání 2020, charakterizoval jsem vývojové stádium pubescence pro hlubší objasnění podstaty mediální výchovy, jakožto nástroje ke zvládnutí a práci s médii. Zmínil jsem také vztah médií a socializaci jedince spojenou se začleněním do společnosti.

Část teoretické práce jsem také věnoval moderním trendům vzdělávání, kterými jsou informačně komunikační technologie, které mají usnadnit práci učitele a vést k efektivnějšímu vzdělávacímu procesu.

Na teoretickou část navazuje část empirická, ve které jsem realizoval dotazník ve snaze zjistit, zda žáci druhého stupně základní školy vnímají a využívají média jako prostředek vzdělávání. Druhotným cílem bylo zjistit jaká média ke vzdělávání využívají a kolik času jim věnují.

Provedený průzkum byl vyhodnocen, zaveden do tabulek a následně vizuálně zobrazen v jednotlivých grafech. Průzkum dle mého názoru jasně ukazuje, že žáci druhého stupně základní školy si dostatečně uvědomují roli masmédií ve společnosti a vzdělávání, dokáží s nimi pracovat a využít je ke své seberealizaci.

Na téma děti a masmédia bylo v minulosti napsána řada publikací, prací a výzkumů, proto jsem chtěl svou práci zaměřit spíše na samotné vzdělávání pomocí masmédií a nikoli jen na vliv masmédií na mládež. Dle mého názoru je v současné době toto téma velice diskutované a aktuální vzhledem k postavení masmédií ve společnosti. Je potřeba doufat, že masmédia podporují svou vzdělávací funkcí žáky tak účinně jako tomu je při využívání médií k formě trávení volného času.

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Důležitost mediální výchovy ve výuce.	34
Tabulka 2 - Televize, počítač a mobilní telefon jako prostředek vzdělávání.	36
Tabulka 3 - Tištěná média jako prostředek vzdělávání v současnosti.	37
Tabulka 4 - Média jako prostředek vzdělávání ve školách.	38
Tabulka 5 - Média jako prostředek vzdělávání ve volném čase.	40
Tabulka 6 - Časově nejvyužívanější média v rámci vzdělávání	41
Tabulka 7 - Vliv médií jako prostředku vzdělávání na výuku.	43
Tabulka 8 - Trávení času s médii.	44
Tabulka 9 - Sociální sítě jako prostředek vzdělávání.	45
Tabulka 10 - Programy využívané v rámci vzdělávání.	47
Tabulka 11 - Věrohodnost zpráv zprostředkovaných médii.	48
Tabulka 12 - Zajímavá témata zprostředkovaná médii.	50
Tabulka 13 - Mediální výchova jako celoživotní proces vzdělávání.	51

Seznam grafů

Graf 1 - Důležitost mediální výchovy ve výuce.	35
Graf 2 - Televize, počítač a mobilní telefon jako prostředek vzdělávání.	36
Graf 3 - Tištěná média jako prostředek vzdělávání v současnosti.	37
Graf 4 - Média jako prostředek vzdělávání ve školách.	39
Graf 5 - Média jako prostředek vzdělávání ve volném čase.	40
Graf 6 - Časově nejvyužívanější média v rámci vzdělávání.	42
Graf 7 - Vliv médií jako prostředku vzdělávání na výuku.	43
Graf 8 - Trávení času s médii.	44
Graf 9 - Sociální sítě jako prostředek vzdělávání.	46
Graf 10 - Programy využívané v rámci vzdělávání.	47
Graf 11 - Věrohodnost zpráv zprostředkovaných médii.	49
Graf 12 - Zajímavá témata zprostředkovaná médii.	50
Graf 13 - Mediální výchova jako celoživotní proces vzdělávání.	51

Seznam zdrojů a odborné literatury

- BEDNAŘÍKOVÁ, Iveta. *Kapitoly z andragogiky 1*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2006. Texty k distančnímu vzdělávání v rámci kombinovaného studia. ISBN 80-244-1192-X.
- BOHONY, Pavol. *Didaktická technológia*. Nitra : Pedagogická Fakulta UKF, 2003, 175 s. ISBN 80-8050-653-1.
- ČAPEK, Robert. *Moderní didaktika: lexikon výukových a hodnoticích metod*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3450-7.
- DEFLEUR, Melvin L. a Sandra J. BALL-ROKEACH. *Teorie masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-099-8.
- CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4.
- JANDOVÁ, Ludmila. *Počítačová výuka a její uplatnění ve škole*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství ZČU, 1996. 75 s. ISBN 80-7015185-1.
- JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.
- JEŽEK, Vlastimil a Jan JIRÁK. *Média a my*. V Praze: Akademie múzických umění, 2014. Management umění - umění managementu. ISBN 978-80-7331-304-3.
- KLEMENT, Milan, Jiří DOSTÁL, Jan KUBRICKÝ a Květoslav BÁRTEK. *ICT nástroje a učitelé: adorace, či rezistence?*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2017. ISBN 978-80-244-5092-6.
- MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.
- MCLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Přeložil Miloš CALDA. Praha: Mladá fronta, 2011. Strategie. ISBN 978-80-204-2409-9.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 3. Přeložil Marcel KABÁT, přeložil Jan JIRÁK. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-736-7338-3.

MIČIENKA, Marek a Jan JIRÁK. *Základy mediální výchovy*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-315-4.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie] : přepracované vydání*. 3. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0772-6.

SZOTKOWSKI, René. *Od běžné školní tabule k tabuli interaktivní: z pohledu učitele základní a střední školy*. Brno: Paido, 2013. ISBN 978-80-7315-247-5.

SAK, Petr a Jiří MAREŠ. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-736-7230-0.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.

ŠEBESTA, Karel. *Od jazyka ke komunikaci: didaktika českého jazyka a komunikační výchova*. Praha: Karolinum, 1999. Acta Universitatis Carolinae. ISBN 80-7184-711-9.

URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3563-4.

VALČEK, Peter. *Slovník teórie médií: A-Ž*. Bratislava: Literárne informačné centrum, 2011. ISBN 978-80-8119-042-1.

Internetové zdroje

Co je ICT?, Zkus IT o.s. [online], 2007–2010 [cit. 2018-3-12], dostupné na WWW: <<http://www.zkusit.cz/proc-zkusit/co-je-ict.php>>

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání [online], MŠMT, 2017 [cit. 2018-3-20], dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/file/43792/>>

Strategie digitální gramotnosti 2015–2020 [online], MPSV, 2014 [cit. 2018-4-10], dostupné na WWW: <https://www.mpsv.cz/files/clanky/21499/Strategie_DG.pdf>

Přílohy

Příloha č. 1 – DOTAZNÍK

Milí žáci, prosím vás o vyplnění dotazníku na téma Masmédia jako prostředek vzdělávání žáků na druhém stupni základní školy, který bude využit pro účely mé bakalářské práce. Veškeré získané informace jsou zcela anonymní (nebude se tedy podepisovat) a v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Děkuji vám, Jiří Urban

Z uvedených odpovědí vyber a zakroužkuj, pokud není uvedeno jinak, pouze jednu odpověď.

1. Myslíš si, že výuka mediální výchovy je pro žáky důležitá?

a) Ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Ne f) Nevím

a proč.....

jiný názor, prosím uveď.....

2. Vnímáš televizi, počítač a mobilní telefon jako prostředek svého vzdělávání?

a) Ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Ne f) Nevím

3. Myslíš si, že v dnešní době je možné považovat knihu, časopis a denní tisk jako prostředek tvého vzdělávání?

a) Ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Ne f) Nevím

4. Jaká média využíváš jako prostředek vzdělávání ve škole (zakroužkuj více):

a) Televize

e) Rádio/CD přehrávač

b) Počítač/notebook

f) Video přehrávač DVD

c) Tablet

g) Internet

d) Noviny

h) Knihy/časopisy

jiné, prosím, napiš jaká.....

5. Jaká média využíváš jako prostředek vzdělávání ve volném čase (zakroužkuj více):

a) Televize

e) Rádio/CD přehrávač

b) Počítač/notebook

f) DVD/Video přehrávač

c) Tablet

g) Internet

d) Noviny

h) Knihy/časopisy

jiné, prosím, napiš jaká.....

6. Vyber z uvedených médií tři, kterým věnuješ nejvíce času (ve škole i doma):

a) Televize	e) Rádio/CD přehrávač
b) Počítač/notebook	f) Video/DVD přehrávač
c) Tablet	g) Internet
d) Noviny	h) Knihy/časopisy
- jiné, prosím, napiš.....

7. Jaký vliv mají podle tvého názoru média jako prostředek ve vzdělávání:

a) Zkvalitňují výukový proces	c) Šetří čas učitele
b) Pouze zpestřují výuku	d) Podávají obsah zábavnou formou
- jiný názor, prosím uveď.....

8. Dokázal/a by si odhadnout, kolik času strávíš denně využíváním médií za účelem vzdělávání?

a) méně než 1 hodinu	c) 3 – 5 hodin
b) 1 – 3 hodiny	d) 5 a více hodin
- jiné, prosím, napiš.....

9. Dají se podle tvého názoru považovat sociální sítě jako prostředek vzdělávání?

- a) Ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Ne f) Nevím
- jiný názor, prosím uveď.....

10. Jaké programy znáš a při práci s počítačem využíváš v rámci vzdělávání (zakroužkuj více):

a) Microsoft Word	d) Microsoft Outlook/ jiný email klient
b) Microsoft Excel	e) Malování / jiný grafický editor
c) Microsoft PowerPoint	f) jiné(doplň)

11. Považuješ veškeré zprávy zprostředkované médii za pravdivé a věrohodné?

a) Ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Ne f) Nevím

jiný názor, prosím uveď

12. Jaká tři témata zprostředkovaná médii tě upoutají nejvíce:

a) Politika e) Hudba i) Zpravodajství

b) Věda f) Zábava j) Jiné.....(doplň)

c) Příroda g) Sport

13. Souhlasíš s názorem, že mediální výchova nekončí školní docházkou, ale provází jedince celým jeho životem?

a) Ano b) Spíše ano c) Spíše ne d) Ne f) Nevím

jiný názor, prosím uveď

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Urban Jiří
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	PaedDr. Alena Jůvová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Masmédia jako prostředek vzdělávání dětí na druhém stupni základní školy
Název v angličtině:	The massmedia as a means of educating children in secondary school.
Anotace práce:	Tato bakalářská práce se zabývá masovými médii jako prostředkem vzdělávání. Dále pak jejich vlivem na lidskou socializaci, společnost a vzdělávání. Teoretická část popisuje základní rysy a kategorie týkající se tématu. Průzkum ukazuje, zda děti vnímají masmédia jako prostředek vzdělávání.
Klíčová slova:	Masmédia, média, masová komunikace, digitální vzdělávání, digitální technologie, mediální výchova, Strategie digitálního vzdělávání dětí.
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis deals with the mass media as a means of educating children. Their influence on human socialization, society and education. The theoretical part describes basic features and categories related to the topic. The survey shows whether children perceive the mass media as a means of education.
Klíčová slova v angličtině:	Mass media, media, mass communication, digital education, digital technology, media education, Strategy of digital education of children
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – DOTAZNÍK
Rozsah práce:	58 s.
Jazyk práce:	Český